

DE THEORIE UIT DE
MENSEN HALEN:
EEN PARTICIPATIEF
ACTIEONDERZOEK
NAAR HET
VERANDEREN VAN
NARRATIEVEN
OVER PARTICIPATIE

Coalitie van buurtplatformen Amsterdam

Auteur en co-onderzoeker: Thirza Lont

Master Burgerschap en Kwaliteit van
Samenleven

thirza.lont@uvh.nl

Studetnummer: 1043471

Co-onderzoekers: Co-onderzoeker A, B, C, D

MT-BKS: Scriptie

Scriptiebegeleider: Pieter van Rees

Tweede lezer: Eva Mulder

Datum: 28 juni 2024

Examinator: Neha Miglani

Universiteit voor Humanistiek

Woordenaantal: 15877

Samenvatting

Op het snijvlak van beleid, wetenschap en politiek zijn narratieven over participatie gevormd die de kaders bepalen voor onderzoek, beleid en politieke keuzes. Sommige onderzoeken stellen dat deze *master narratives* niet constructief zijn voor participatie, omdat ze het burgerperspectief missen en daardoor de complexiteit van participatie in de werkelijkheid onderschatten. Dit participatieve actieonderzoek richt zich op het identificeren van dominante narratieven en het veranderingsproces om nieuwe narratieven voor participatie te ontwikkelen. Actieve buurtbewoners, als bestuursleden van buurtplatformen in Gaasperdam, Amsterdam-Zuidoost, en een aantal ambtenaren, vormen de populatie van het onderzoek. De data is verzameld tijdens drie co-creatiesessies en losse interviews. De *master narratives* hebben niet alleen afzonderlijk gevolgen, maar ze versterken naast zichzelf, ook elkaar. Met als concreet voorbeeld de niet-structurele financiering voor buurtplatformen, zorgen de narratieven voor wederzijds wantrouwen en een vergroting van het wij/zij-narratief vanuit de burgers. Om buiten deze narratieven te denken, wordt gedurende het veranderingsproces overwogen dat buurtplatformen financieel onafhankelijk zijn van de gemeente. De implicatie van het huidige onderzoek is dat het belangrijk is dat de nieuwe narratieven over participatie gericht zijn op inclusiviteit, vertrouwen en langdurige samenwerking tussen actieve burgers en de gemeente. Dit onderzoek vormt hiervoor de basis.

Inhoudsopgave

Samenvatting	
Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
1. Introductie	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Probleemstelling	5
1.3 Doel en vraagstelling	6
1.4 Onderzoeksvragen.....	7
1.5 Wetenschappelijke relevantie	8
1.6 Maatschappelijke relevantie.....	8
1.7 Leeswijzer.....	9
2. Theoretisch kader	10
2.1 Introductie.....	10
2.2 De kracht van de burger versus de critici op het neoliberalisme	11
2.3 Representatieve democratie versus doe-democratie	13
2.4 Managerialism versus collaborative.....	15
2.5 Systeemwereld, leefwereld en de kloof	18
3. Methoden	20
3.1 Introductie.....	20
3.2 Onderzoekspopulatie, eenheden en setting	21
3.3 Instrumentarium.....	23
3.4 Data-analyse.....	24
3.5 Ethiek.....	25
3.6 Validiteit	26
4. Resultaten	28
4.1 Introductie.....	28
4.1 Deelvraag I, deel I.....	28
4.2 Deelvraag I, deel II	34
4.3 Deelvraag II	40
4.4 Deelvraag III	44
5. Conclusie	47
6. Discussie	49
7. Literatuurlijst	51
8. Bijlages	56
8.1 Bijlage 1: Informed consent.....	56
8.2 Bijlage 2: Datamanagementplan	60
8.3 Bijlage 3: opzet- en invulling co-creaties	66

Voorwoord

De studie Burgerschap en Kwaliteit van Samenleven (BKS) leidde mij naar het gebied Gaasperdam in Amsterdam-Zuidoost, waar ik ben opgegroeid. Tijdens mijn onderzoeksstage bij de gemeente Amsterdam heb ik hier onderzoek gedaan naar buurtplatformen: netwerken van actieve buurtbewoners. Ik paste theorieën die ik leerde op de studie over actief burgerschap toe op de casus, maar ik merkte dat die theorieën zowel in mijn hoofd, als in die van de mensen vastzaten, en daardoor gevoelens van wantrouwen tussen de burger en de overheid versterkten. Dit was niet bevorderlijk voor de kwaliteit van samenleven.

Mede door de invloeden van de stage en de Universiteit voor Humanistiek heb ik geleerd dat de verhalen die we over onszelf en onze wereld vertellen gewoon dat zijn: verhalen die geen vastomlijnde gevolgen *hoeven* te hebben. Dit geldt ook voor de participatiepraktijk. Daarom heb ik mijn scriptie geschreven over het identificeren en veranderen van bestaande narratieven over participatie, vanuit de ogen van de actieve burgers.

Deze scriptie was niet gelukt zonder met meedenken, meedoen en medevormgeven van door de actieve buurtbewoners die ik co-onderzoekers noem in de traditie van participatief actieonderzoek, de onderzoeksfilosofie die zich leende voor het onderzoeksdoel. Ik ben dankbaar voor het vertrouwen en de tijd die zij mij hebben gegeven. Ik hoop ook op microniveau bij te hebben gedragen aan hun kwaliteit van samenleven door de sessies die ik heb georganiseerd waarin we nadachten over de toekomst van buurtplatformen. Tot slot bedank ik mijn scriptiebegeleider Pieter van Rees. Ten eerste gaf hij me het vertrouwen om – voor mij nieuw – participatief actieonderzoek te doen, en ten tweede stuurde hij inhoudelijk bij als ik verdwaald was in de narratieven.

Veel leesplezier!

Met opmerkingen [PR1]: Mooi de logica van je project beschreven vanuit je eigen ervaring

1. Introductie

1.1 Aanleiding

De wijk waar ik ben opgegroeid, Gein in Amsterdam-Zuidoost, kent een buurtplatform. Een buurtplatform bestaat uit bewoners die zich inzetten voor hun wijk door activiteiten te organiseren en betrokken te zijn bij gemeentelijke besluitvorming.

In 2024 is er in bijna elke buurt/wijk in Amsterdam-Zuidoost een buurtplatform. De buurtplatformen houden zich breed bezig met de leefbaarheid in de wijk, zoals het organiseren van evenementen of het geven van een stem aan de bewoners met betrekking tot politieke plannen in de wijk. Ook valt een jaarlijks buurtbudget onder de verantwoordelijkheid van het buurtplatform. Dit is een som geld dat een buurtplatform sinds 2022 krijgt van de gemeente om te besteden aan netwerkversterking in de wijk, samen met andere bewoners(groepen). Dat komt neer op zo'n 70.000 euro per jaar. Uit interesse in hoe de actieve buurtbewoners van buurtplatformen betekenis geven aan hun burgerschap en zo bijdragen aan de kwaliteit van samenleven in buurten, heb ik een halfjaar onderzoek gedaan naar buurtplatform Gein en de naastgelegen buurtplatformen in Reigersbos en Nellestein. Eerst deed ik dit in de vorm als een stageonderzoek bij de gemeente Amsterdam, en daarna als scriptie.

De theoretische lens waarmee ik het eerste onderzoek heb vormgegeven, aangereikt door de opleiding BKS, wijst op spanningen tussen burgers en de overheid: tussen democratische perspectieven, tussen expertkennis (overheid) en geleefde kennis (burgers), en tussen het loslaten van participatie of activeren en voor- en tegenstanders van participatie. Uit de interviews van mijn stageonderzoek bleek dat veel participanten dezelfde termen gebruikten, zoals een 'kloof tussen de systeem- en leefwereld', om het gebrek aan raakvlakken tussen burgers en de gemeente te duiden. Een ambtenaar gaf aan dat spreken over een kloof niet constructief was voor de samenwerking. Dat zette mij aan het denken.

In lijn met het verhaal van de ambtenaar, vond ik dat uit sommige onderzoeken blijkt dat bestaande narratieven over participatie zowel uit de politiek en de beleidskundige- en politicologische wetenschappen, in een wisselwerking treden en zorgen dat de narratieven zichzelf versterken (Hendriks, & Dzur, 2021; Davies et al., 2011; Strokosch & Osborne, 2019; Voorberg et al., 2015; Warren, 2017). Het burgerperspectief past weinig in deze grote narratieven en ontbreekt ook in het onderzoeksveld (Huybrechts et al., 2017). Daarom is het nodig om vervolgonderzoek te doen om nieuwe narratieven over participatie te formuleren vanuit het burgerperspectief. De hoofdvraag van deze studie luidt: "Hoe kunnen samen met burgers,

Met opmerkingen [PR2]: Opvallend begin, ben benieuwd of duidelijk wordt waarom je jezelf zo nadrukkelijk in de onderzoekssetting plaatst

Met opmerkingen [PR3]: Maar die burgers spreken toch ook over dezelfde kloof?

Met opmerkingen [PR4]: Het is me niet duidelijk waarom het per se vanuit burgerperspectief moet? Gaat het er niet eerder om de bestaande, dominante en niet-constructieve narratieven te onderzoeken en doorbreken vanuit *alle* betrokkenen?

ambtenaren en een onderzoeker nieuwe narratieven gecreëerd worden die de participatie versterken buiten de vastgestelde kaders van wetenschappers, ambtenaren en politici?" In lijn met de literatuur kwam uit deze scriptie dat de narratieven inderdaad actoren zijn die zichzelf en elkaar versterken en daardoor bijdrage aan wederzijds wantrouwen tussen burgers en de overheid. Een stap is gezet richting het bedenken van nieuwe narratieven gericht op inclusiviteit, vertrouwen en langdurige samenwerking tussen actieve burgers en de gemeente.

Met opmerkingen [PR5]: Nice, al moet nog wel duidelijk worden wat je daar precies mee bedoelt: narratieven als actoren

1.2 Probleemstelling

In veel westerse landen trekt de overheid zich steeds meer terug uit maatschappelijke voorzieningen. Daarom is er de afgelopen jaren veel onderzoek gedaan naar het betrekken van het burgerperspectief in het creëren van maatschappelijke voorzieningen (Igalla et al., 2019; Dzur, 2019). Op microniveau ervaren burgers positieve gevolgen door participeren zoals een versterkt gevoel van eigenaarschap (Michels & De Graaf, 2010). Op een macroniveau is het betrekken van burgerperspectief op democratisch gebied een toevoeging aan de representatieve democratie; burgers dragen op deze manier ook bij aan de democratie, naast stemmen alleen. Dat is belangrijk omdat het vertrouwen in de representatieve democratie afneemt in veel landen (Geurtz & Van de Wijdeven, 2010).

Met opmerkingen [PR6]: Niet zozeer het burgerperspectief maar gewoon het betrekken van burger en het stimuleren van 'participatie'

Ook in Nederland is participatie een veelbesproken onderwerp. In de troonrede van 2013 werd gesproken over de transitie van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving. Burgers worden aangemoedigd actief betrokken te zijn bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken (Ministerie van Algemene Zaken, 2013, uit: Lont, 2024). In de zorg wordt bijvoorbeeld verwacht dat familieleden meer mantelzorgen (Knibbe & Horstman, 2019).

Uit onderzoek blijkt echter dat niet alle participatie als invulling van burgerschap enkel positief is. Mondige burgers, die vaak wit en/of mannen zijn met een bepaalde hoeveelheid sociaal en cultureel kapitaal participeren vaker. Bovendien heeft deze doelgroep vaker kennis over hoe het gemeentelijke systeem werkt en kan daardoor beter hun stem laten horen. Dit kan ongelijkheid tussen groepen vergroten, zowel binnen wijken, als tussen wijken (Visser et al., 2021; Snel, Custers & Engbersen, 2018; Stapper & Duyvendak, 2020), en is daarom niet bevorderlijk voor de kwaliteit van samenleven.

Binnen het beleid en de politiek blijven zowel de positieve als negatieve visies op participatie niet ongezien. In 2024 is het verplicht dat alle gemeenten een participatieverordening hebben, waarbij geïnstitutionaliseerd het perspectief van de buurt wordt meegenomen in de plannen van de gemeente om participatie te bevorderen. Dit zorgt ervoor dat duidelijk is bij welke projecten participatie kan plaatsvinden, en hoe die participatie wordt vormgegeven. Ook de

negatieve aspecten van participatie worden erkend. Zo houden veel ambtenaren in de gaten of bij participatie het perspectief van meer dan alleen de mondige burgers wordt meegenomen (Visscher, Hurenkamp en Tonkens, 2023).

Deze veronderstellingen uit de wetenschap die hun weg vinden in het beleid en de politiek kunnen participatie voor burgers niet ten goede komen. Het positieve beeld van participatie, dat het eigenaarschap vergroot, heeft als nadeel dat het veel tijd van burgers vraagt (Hendriks & Dzur, 2021; Knibbe & Horstman, 2019). Daarnaast hebben burgers soms moeite om zich te verhouden tot het bureaucratische systeem van gemeentes waardoor ze participatiemoeite kunnen ervaren (Verhoeven & Tonkens, 2021). Ook werkt participatie niet altijd in de praktijk zoals burgers dat willen. Soms is het niet duidelijk wat de gemeente doet met de input van burgers (Michels & De Graaf, 2010), omdat ambtenaren en bestuurders vaak in de praktijk het lastig vinden om hun oude methoden van werken aan te passen (Davies et al., 2011, Dzur, 2019). Daarnaast zorgen vragen aan actieve burgers, zoals ‘Voor wie spreek je, ben je representatief voor de buurt?’ voor participatiemoeite, omdat burgers vanuit hun eigen ervaring als buurtbewoner perspectief willen brengen en niet vinden dat zij de taak hebben om de hele buurt te betrekken omdat dat heel complex is (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023).

De definitie van narratieven die wordt gehanteerd in dit onderzoek, is *master narratives* (Lindemann-Nelson, 2001). Binnen beleid en politiek er vaak narratieven over burgers verteld, in plaats van door burgers. Deze *master narratives*, ofwel dominante verhalen binnen de overheid en wetenschap beïnvloeden beleid en kunnen burgers benadelen doordat het geleefde perspectief van de burger, zoals dat participatie soms niet makkelijk is, over het hoofd wordt gezien (Knibbe & Horstman, 2019).

1.3 Doel en vraagstelling

Het doel van deze studie is om met behulp van burgers pragmatische narratieven te creëren in plaats van de huidige dominante narratieven. De onderzoeksfilosofie die past bij het doel van deze studie is participatief actieonderzoek.

Participatief actieonderzoek (PAR, afkorting van Participatory Action Research) is een benadering van onderzoek die zich richt op het aanpakken van onrechtvaardigheden en het streven naar een positieve toekomst voor mensen. Volgens PAR kan kennis niet alleen top-down worden geconstrueerd, maar is praktische, geleefde kennis waardevol bij het creëren van oplossingen voor maatschappelijke problemen. PAR zet zich af tegen traditioneel onderzoek, waarbij vanuit het perspectief van de wetenschap onderzoek wordt gedaan naar de doelgroepen,

Met opmerkingen [PR7]: Je geeft de complexiteit van participatie mooi weer, met goede verwijzingen naar literatuur

Met opmerkingen [PR8]: Hier mist een overgang: de stap van voor en nadelen van participatie naar deze master narratives is onduidelijk

Met opmerkingen [PR9]: Je schrijft hieronder niet over doel en vraagstelling, maar over doel en methode. Bovendien is het stuk over doel erg kort

maar niet samen met de doelgroepen (Cornish et al., 2023). Dat past bij het huidige onderzoek, omdat het burgerperspectief in het onderzoeksveld mist (Huybrechts et al., 2017).

Een belangrijk onderdeel van PAR is dat de situatie van de participanten door deelname aan het onderzoek ook wordt verbeterd (Schneider, 2012). Daarom is de actie van het huidige onderzoek het creëren van nieuwe narratieven over participatie, die bijdragen aan de participatiepraktijk van de onderzoeksgroep. Daarnaast worden de resultaten van de scriptie kort gepresenteerd aan de buurtplatformen van Amsterdam-Zuidoost.

Als onderzoeksinstrument zijn drie co-creatiesessies gehouden met ambtenaren en bestuurders van de buurtplatformen, evenals losse interviews, om oude narratieven over participatie te onderzoeken en nieuwe narratieven te inventariseren.

1.4 Onderzoeksvragen

<i>Hoofdvraag</i>	Hoe kunnen samen met burgers, ambtenaren en een onderzoeker nieuwe narratieven gecreëerd worden die de participatie versterken buiten de vastgestelde kaders van wetenschappers, ambtenaren en politici?
<i>Deelvraag I</i>	Wat zijn bestaande narratieven die onder burgers, ambtenaren en een wetenschapper (mijzelf) bestaan over de participatie van buurtplatformen in Gaasperdam?
<i>Deelvraag II</i>	Wat voor mogelijke toekomstvisies kunnen we bedenken als basis voor nieuwe narratieven die participatie niet in de weg staan?
<i>Deelvraag III</i>	Wat moet er gebeuren om stappen te zetten richting deze toekomstvisie?

Met opmerkingen [PR10]: En wat doen die narratieven?

Met opmerkingen [PR11]: Vragen zijn heel dicht op de onderzoekspraktijk geformuleerd, dit zijn inderdaad de vragen voor de drie bijeenkomsten, maar wat nog ontbreekt in de vragen is meer de analyse

1.5 Wetenschappelijke relevantie

Zoals hierboven is beschreven is er onderzoek gedaan hoe bestaande zienswijzen vanuit de bestuurskundige en politicologische wetenschappen die doorwerken in beleid participatie tegenwerken (Davies, 2011; Hendriks & Dzur, 2021; Dzur, 2019, Warren, 2017; Strokosch & Osborne, 2019; Voorberg et al., 2015). Er is echter een lacune in het wetenschappelijk onderzoek naar hoe deze *master narratives* burgers beïnvloeden (Knibbe & Horstman, 2019). Bovendien is er ook weinig onderzoek gedaan naar hoe deze narratieven verandert kunnen worden, met behulp van het perspectief van burgers (Huybrechts et al., 2017). Dit onderzoek vult het hiaat in de literatuur door vanuit burgerperspectief, door middel van participatief actieonderzoek, **bestaande narratieven te veranderen naar pragmatische narratieven.**

Met opmerkingen [PR12]: Dit is inderdaad wat je toevoegt: niet alleen een kritiek op bestaande narratieven, maar ook actie naar nieuwe narratieven onderzoeken

1.6 Maatschappelijke relevantie

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek ligt in het formuleren van pragmatische verhalen van burgers die participatie niet tegenwerken. Huidige narratieven, de *master narratives*, kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor de gemeenschap. Bijvoorbeeld, burgers kunnen een voedselbank oprichten, maar besluiten te stoppen wanneer ze geen tijd of motivatie meer hebben, wat kan leiden tot het verdwijnen van deze voorziening (Hendriks & Dzur, 2021). Ook ervaren burgers vaak dat hun perspectief niet echt wordt meegenomen in overheidsbeleid tijdens samenwerkingen. Ze zien hun input vaak niet terug in de uiteindelijke beslissingen en ervaren het proces als schijnparticipatie (Davies et al., 2011).

Negatieve zienswijzen over participatie, zoals het overdragen van overheidsverantwoordelijkheden aan burgers, zijn ook niet constructief omdat zij de positieve kanten van participatie, zoals de democratische inbreng van burgerperspectief in beleid, niet meenemen (Hendriks & Dzur, 2021). Door het creëren van pragmatische narratieven vanuit burgers kan dit onderzoek bijdragen aan een effectievere vorm van participatie, wat zowel op macro- als microniveau waardevol is. Op macroniveau kunnen deze verhalen waardevol zijn in verschillende contexten buiten het onderzoeksveld. Op microniveau verbetert het onderzoek de participatiepraktijk van buurtplatformen in Amsterdam-Zuidoost en geeft het de doelgroep het gevoel gehoord te worden.

Met opmerkingen [PR13]: Oké, relevantie is helder

1.7 Leeswijzer

In deze scriptie wordt eerst het theoretisch kader besproken, waarbij een verkenning is gemaakt van de huidige narratieven over participatie, en de gevolgen van deze narratieven. Hierna worden de methoden weergegeven van het onderzoek. Daarna worden de resultaten besproken die gehaald zijn uit de interviews en de co-creaties. Tot slot wordt afgesloten met een conclusie en discussie. Het taalgebruik van de scriptie is op het snijvlak van de wetenschappelijke stijl en de toegankelijke stijl, omdat het de scriptie zowel een wetenschappelijk doel dient en aan die criteria tracht te voldoen, als toegankelijk moet zijn voor de co-onderzoekers en andere geïnteresseerden als uitgangspunt van participatief actieonderzoek (Cornish et al., 2023).

Met opmerkingen [PR14]: Mooi punt

2. Theoretisch kader

2.1 Introductie

Van oudsher bestaan er politieke systemen die macht legitimeren, zoals de representatieve democratie. Deze macht wordt uitgeoefend door overheidssystemen die op bepaalde manieren werken, steeds meer volgens het *managerialism*. Dit is een stroming die stelt dat een overheid efficiënter en minder bureaucratisch kan functioneren door meer op een bedrijf te lijken. Daarnaast zijn er politieke-filosofische visies zoals het neoliberalisme. Het neoliberalisme stelt een kleine overheid en een grote markt centraal.

In de loop van de tijd is er veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar deze politieke en beleidssystemen, vooral binnen de bestuurskunde, politicologie en economie. Deze onderzoeken beïnvloeden de huidige politieke systemen en beleid (Strokosch & Osborne, 2019). De raamwerken die uit deze onderzoeken voortkomen, vormen de basis voor het denken over participatie in beleid en politiek. Zo ontstaat een dynamiek op het snijvlak tussen wetenschap, politiek en beleid, waarbij de literatuur en de praktijk elkaar wederzijds beïnvloeden (Strokosch & Osborne, 2019).

Master narratives laten weinig ruimte voor de inbreng van burgers als het gaat om participatie (Huybrechts et al., 2017). Ze hebben discursieve gevolgen; doordat ze voortdurend worden herhaald, vormen ze sociaal geconstrueerde begrippen die diep verankerd raken in de beleidspraktijk en het wetenschappelijke discours.

In de praktijk van participatie staan verschillende *master narratives* tegenover elkaar. Soms vertegenwoordigen deze het perspectief van de burger tegenover de overheid, maar soms ook twee tegengestelde politieke visies. Deze tegenstellingen zijn meestal niet constructief, omdat de complexe realiteit vaak een kruising is van meerdere verhalen en niet eenvoudigweg in één enkel narratief kan worden gevangen (Warren, 2017; Hendriks & Dzur, 2021; Knibbe & Horstman, 2019; Mensink, 2015; Voorberg et al., 2015).

In dit theoretisch kader worden vier tegengestelde narratieven behandeld en de wisselwerking tussen politiek, beleid en wetenschap door deze narratieven. In het eerste narratief, de kracht van de burger versus de critici van het neoliberalisme, staan twee politiek-filosofische visies op participatie tegenover elkaar. In de tweede paragraaf worden de representatieve democratie en de doe-democratie als vormen van democratische legitimatie besproken, evenals hun invloed op onderzoek naar buurtinitiatieven. In de derde paragraaf staan verschillende bestuurskundige visies naast elkaar: *managerialism* als vorm van hoe de overheid werkt, en

Met opmerkingen [PR15]: Beetje vreemde opening

Met opmerkingen [PR16]: Dat zijn dus de narratieven zoals ze in de onderzoek naar politieke en beleidssystemen worden vormgegeven?

collaboralism als vorm hoe burgers meer inspraak kunnen hebben, en hoe deze discoursen elkaar beïnvloeden. Tot slot wordt de relatie tussen overheid en burger binnen het bureaucratische systeem besproken, en hoe het discours van de kloof tussen systeem- en leefwereld wordt gebruikt.

Elke paragraaf start met een inhoudelijke bespreking van de narratieven. Daarna wordt besproken welke gevolgen deze *master narratives* hebben op de participatiepraktijk, door te onderzoeken hoe wetenschap, beleid en politiek elkaar beïnvloeden. Elke paragraaf sluit af met een concluderende alinea over de implicaties van de behandelde narratieven en de discursieve gevolgen hiervan voor het onderzoek.

2.2 De kracht van de burger versus de critici op het neoliberalisme

Sinds de transitie van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving, wordt van burgers verwacht dat ze in toenemende mate verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen leven en omgeving (Ministerie van Algemene zaken, 2013). Het opkomen van de participatiesamenleving speelt ook op internationaal niveau. Hoewel overheden in West-Europa nog steeds voornamelijk verantwoordelijk zijn voor het voorzien van de basisvoorzieningen van burgers, is het steeds gebruikelijker dat burgers daar ook een steentje aan bijdragen door bijvoorbeeld het starten van maatschappelijke initiatieven (Igalla et al., 2019). In deze paragraaf worden de argumenten van de voorstanders (kracht van de burger) en de tegenstanders (critici van het neoliberalisme) van de participatiesamenleving besproken, zoals bekend in de politiek-filosofische literatuur en praktijk, en de gevolgen van deze narratieven.

Huidige narratieven voor- en tegenstanders

De literatuur belicht de voorstanders en de tegenstanders van deze transitie. Enerzijds stellen de voorstanders de kracht van de burger centraal. Zij zien dat gemeenschappen zich goed kunnen organiseren en problemen kunnen oplossen die de markt en overheid niet kunnen oplossen, vanwege de geleefde kennis die burgers hebben. Daarnaast zien ze dat participeren sociaal kapitaal van burgers kan vergroten. Bovendien zorgt het zorgen voor meer vertrouwen in de politiek en het is bevorderlijk voor democratisering omdat er meer stemmen van burgers worden meegenomen in politieke beslissingen (De Souza, 2008).

Tegenstanders van de toenemende verantwoordelijkheid van burgers beschouwen het als een symptoom van de neoliberale samenleving, waarin de overheid zich steeds meer terugtrekt uit het organiseren van basisvoorzieningen (Martinelli, 2013). Ongereguleerde publieke

voorzieningen kunnen maatschappelijke ongelijkheid vergroten. Dit komt doordat vooral theoretisch opgeleiden initiatieven starten, waardoor deze initiatieven vooral toegankelijk zijn voor hun eigen groepen in de buurt (Martinelli, 2013).

Discursieve gevolgen narratieven

Het narratief van de voorstanders heeft gevolgen voor de participatiepraktijk. Het eerste gevolg is dat de retoriek dat de burger krachtig maatschappelijke voorzieningen kunnen overnemen ook als een legitimatie kan gelden voor de overheid om voorzieningen zelf niet op te zetten (Aiken & Taylor, 2019). Ten tweede stellen Knibbe & Horstman (2019) dat de retoriek dat burgers zelf voorzieningen kunnen overnemen, als legitimatie kan gelden voor beleidsmakers om geen bodem te vormen onder vrijwilligerswerk in de vorm van structurele (financiële) ondersteuning. In deze studie kwam dit tot uiting doordat beleidsmakers alleen de voordelen van participatie benadrukte en dit de *master narratives* vormden. De nadelen die vrijwilligers ondervonden, zoals de zware belasting die deelname met zich meebracht bleef weg uit de *master narratives* (Knibbe & Horstman, 2019).

Het narratief van de tegenstanders heeft ook gevolgen in de participatiepraktijk. Dzur (2019) benadrukt dat het moeilijker wordt om oplossingen te vinden als het debat over participatie blijft focussen op de rol van het neoliberalisme als katalysator van de participatiesamenleving. Er zijn namelijk ook kansen in de wegtrekkende overheid. Op die manier hebben ambtenaren meer ruimte om burgers succesvol te betrekken in besluitvormings- en organisatieprocessen (Dzur, 2019).

Knibbe & Horstman (2019) stellen voor om een meer pragmatische narratief in te stellen in tegenstelling tot het narratief van de kracht van de burgers. Zij stellen dat meenemen van ook de negatieve verhalen over participatie kan helpen om het narratief genuanceerder te maken, waardoor er bij bijvoorbeeld beleidsmakers niet wordt uitgegaan van participatie als makkelijke oplossing, maar dat er ook aandacht moet worden besteed aan de gevolgen van de vrijwilligers. Hendriks en Dzur (2021) pleiten voor een middenweg tussen de narratieven van de voorstanders en de tegenstanders. Zij vinden dat burgerinitiatieven waardevol kunnen zijn, mits de eerdergenoemde risico's worden verkleind, en lokale uitdagingen kunnen worden aangepakt als burgers samenwerken met de overheid en/of het bedrijfsleven.

Concluderend is een meer pragmatische benadering nodig dan het dualisme van de voor- en tegenstanders van toenemende participatie. Een genuanceerd narratief, dat zowel de kracht van burgerinitiatieven als de noodzaak van samenwerking met de overheid erkent, is belangrijk voor duurzame participatie. Dit onderzoek neemt deze achtergrond mee in het ontwikkelen van zulke

narratieven (Hendriks & Dzur, 2021; Knibbe & Horstman, 2019), die inspiratie kunnen bieden aan de participatiepraktijk in Gaasperdam.

2.3 Representatieve democratie versus doe-democratie

Vroeger waren er twee vormen van democratische legitimatie (Geissel & Joas, 2013). Enerzijds werd de representatieve democratie onderscheiden, waar burgers vertegenwoordigers kiezen. Anderzijds bestond de directe democratie, waar burgers direct invloed hebben omdat ze zelf kunnen stemmen op het wetgevingsproces (Scarrow, 2001). Sinds de jaren '70 en '80 wordt er in de politicologische en bestuurlijke literatuur en in de overheidspraktijk ook gesproken van democratische vernieuwingen, en een bekende vorm daarvan is de participatieve democratie (Warren, 2017). Bij de participatieve democratie staat direct actie ondernemen centraal, bijvoorbeeld in de vorm van maatschappelijke initiatieven (Røiseland, 2021). In deze paragraaf worden de democratische legitimatie van de representatieve democratie en de doe-democratie beschreven in de casus van burgerinitiatieven. Vervolgens worden de gevolgen van deze vormen van democratische legitimatie uiteengezet.

Doe-democratie en representatieve democratie in de participatiepraktijk

In de literatuur is vaak beschreven dat burgers die participeren denken vanuit de democratische legitimatie van de doe-democratie, terwijl ambtenaren redeneren vanuit de representatieve democratie (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023). De doe-democratie richt zich op collectieve probleemoplossing op lokaal niveau, waarbij de nadruk ligt op nabijheid en participatie. Visscher, Hurenkamp & Tonkens (2023) hebben vragen geconceptualiseerd waarmee zowel ambtenaren als burgers hun acties rechtvaardigen: voor wie, door wie, hoe en verantwoordingsplicht: wie houdt toezicht op wie? In de context van doe-democratie wordt een initiatief gelegitimeerd door activiteiten open te stellen voor de hele buurt, georganiseerd door een toegankelijke groep die openstaat voor deelname van alle buurtbewoners. Het streven is om zoveel mogelijk mensen te betrekken, en door de deelname van de buurt wordt het initiatief voortdurend geëvalueerd en aangepast indien nodig. In de representatieve democratie is de legitimiteit van een initiatief gebaseerd op het feit dat het de gehele gemeenschap ten goede moet komen, omdat publieke middelen door iedereen worden bijgedragen. Burgers hebben de vrijheid om al dan niet deel te nemen aan deze initiatieven. De uitvoering is in handen van ambtenaren, die zo neutraal mogelijk handelen. Tot slot is er verantwoording verschuldigd vanuit het bestuurlijke en ambtelijke apparaat (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023).

Narratieven: tegenstanders en voorstanders doe-democratie

Vanuit het representatieve narratief wordt vaak gesteld dat burgerinitiatieven representatief moeten zijn, als kerntaak van de democratie (Staatscommissie parlementair stelsel, 2018). Bij de doe-democratie zijn verschillende valkuilen geïdentificeerd, die vaak worden gebruikt om het representatieve narratief te valideren (Parvin, 2020). Hoewel participatie vaak wordt geprezen vanwege het potentieel om meer representativiteit te brengen in het systeem, blijkt dat burgerinitiatieven in Nederland voornamelijk worden gedomineerd door theoretisch opgeleiden (Staatscommissie parlementair stelsel, 2018; Dekker, 2019; Visser et al., 2021). Deze theoretisch opgeleiden, voornamelijk mannelijke burgers zonder migratieachtergrond, hebben vaak een voordeel ten opzichte van andere groepen omdat zij bijvoorbeeld beter bekend zijn met het gemeentelijke systeem en effectief hun stem kunnen laten horen (Snel, Custers & Engbersen, 2018; Stapper & Duyvendak, 2020). Dit kan leiden tot het reproduceren van sociale ongelijkheid, aangezien deelname aan initiatieven voornamelijk beschikbaar is voor mensen binnen deze specifieke groepen of buurten (Newman & Tonkens, 2011).

Sommige auteurs stellen ook dat het instellen van een gelijkwaardig participatief element binnen de bestaande machtsdynamieken van liberale democratische staten een tijdrovende en complexe taak zou zijn die aanzienlijke sociale, economische en politieke herzieningen vereist. Daarom pleiten sommige auteurs juist voor minder nadruk op burgerparticipatie, om meer ruimte te creëren om representatieve instituties te versterken (Parvin, 2020).

De voorstanders van de doe-democratie wijzen op een crisis in de representatieve democratie, gekenmerkt door een afnemend vertrouwen in instituties en groeiende ongelijkheid en ontevredenheid onder de bevolking (Jaquet et al., 2023). Ze vinden het logisch dat burgerinspraak wordt gebruikt als een manier om het vertrouwen van burgers in de democratie te vergroten. Het narratief van de doe-democratie kan echter ook problematische gevolgen hebben.

Gevolgen van denken in kaders van democratische legitimatie van doe- en representatieve democratie

Gevolgen van het denken over de democratische legitimatie binnen deze kaders uiten zich voornamelijk in negatieve narratieven over de andere vormen van democratie (Warren, 2017). De idealen van de representativiteit slijpen door in de participatiepraktijk van burgers die zich legitimeren op de doe-democratie, wanneer ambtenaren burgers herhaaldelijk vragen stellen over representativiteit. Niet elk initiatief is per definitie exclusief, maar het risico bestaat dat deze focus op inclusiviteit leidt tot een afname van de motivatie om deel te nemen, waardoor de positieve aspecten van burgerinitiatieven verloren kunnen gaan (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023).

Het heeft weinig zin om te streven naar een strikte indeling van politieke modellen, zoals de representatieve democratie en de doe-democratie, omdat dit leidt tot een generalisatie van de plaats en functies van verschillende vormen van democratie. Dit stelt Mark Warren (2017), een invloedrijke Amerikaanse politiek-filosoof die in zijn wetenschappelijke carrière veel bezig is geweest met het conceptualiseren van democratische vernieuwingen. Warren (2017) stelt dat een democratisch systeem inclusief moet zijn, de diverse politieke agenda's moet vertegenwoordigen en in staat moet zijn om collectieve beslissingen te nemen. In plaats van labels toe te passen, is het belangrijk om na te denken over de doelstellingen van democratie en welke uitdagingen het systeem moet aangaan om die doelstellingen te bereiken. Hij stelt daarbij drie vormen voor die ten grondslag moeten liggen aan een democratische oplossing voor problemen: het moet inclusief zijn, passen bij collectieve agenda's en wilskracht, en er moet een mogelijkheid zijn om gezamenlijk het probleem op te lossen. Door het stellen van deze eisen is het duidelijk waar het in de democratie om draait en kan per casus onderzocht worden welke vorm van democratie het beste is om het probleem op te lossen, bijvoorbeeld door een initiatief te starten of een burgerberaad (Warren, 2017).

Niet iedereen deelt deze visie. Visscher, Hurenkamp & Tonkens (2023) pleiten voor een meer communicatieve benadering van democratische legitimiteit. Zij noemen dat het communiceren van elkaars democratische positionering kan helpen om onenigheid tussen de verschillende vormen van democratie te verkleinen.

Kortom, in de praktijk blijkt dat participatie zowel ongelijkheid kan vergroten als verkleinen, afhankelijk van de lokale context en het specifieke democratische vraagstuk. Daarom is het logischer om vanuit het vraagstuk een passende benadering te vinden, waarbij bijvoorbeeld inspiratie wordt gehaald uit Warren (2017).

2.4 Managerialism versus collaborative

Het oude systeem van de overheid baseerde zich op hiërarchie, regelgeving en bureaucratie. Men ondervond hieraan nadelen: besluitvorming liep traag met de focus op regels en procedures (Eagleton-Pierce & Knafo, 2010). Binnen de overheid was er een wens voor een methode om efficiëntie te bevorderen. Zo deed *managerialism* twintig jaar geleden zijn intrede bij overheden wereldwijd. *Managerialism* komt uit de private sector. Het gaat uit van doelmatigheid, klantgerichtheid en resultaatgericht werken. De klanten van de overheid zijn de burgers. In deze paragraaf worden de gevolgen van het denken en het discours van *managerialism* in de overheid besproken, evenals het discours van *collaboralism* zowel binnen de overheid als de wisselwerking tussen wetenschap en beleid, nadat deze concepten zijn uitgelegd.

Narratieven Managerialism en collaboralism

Binnen de overheid kenmerkt *managerialism* zich volgens Dzur (2019) door drie onderdelen. Ten eerste is de houding ten opzichte van burgers binnen het *managerialism* vergelijkbaar met hoe bedrijven naar klanten kijken, alleen stemmen burgers ook op vertegenwoordigers. Ten tweede staat een gebrek aan transparantie centraal. *Managerialism* stelt dat ambtenaren problemen waar nog geen antwoord voor is, niet delen met burgers. Het gaat hier niet om het geheimhouden van gemaakte fouten, maar om het absorberen van stress voordat er een antwoord is. *Managerialism* kenmerkt zich ten derde door het vertrouwen in de professionele kennis van ambtenaren.

Met opmerkingen [PR17]: Mooie uitleg

Er is kritiek op het managerialisme, met de vraag in hoeverre ambtenaren als professionals, met hun opleiding en kennis, in staat zijn om beleid effectief uit te voeren zonder (veel) inmenging van burgers. Daarom is er binnen de publieke sector een opkomst van *collaboralism*. Dit is een brede term die het samenwerken tussen de overheid en burgers duidt, waarbij de burger en overheid samen werken om bijvoorbeeld problemen op te lossen of maatschappelijke voorzieningen op te zetten.

Woorden die deze samenwerking in de literatuur duidelijk maken, zijn naast *collaboralism* onder meer co-creatie en coproductie. Deze termen worden vaak gebruikt als 'magic concepts', als oplossing voor problemen in de publieke sector die ingewikkeld zijn. Auteurs stellen dat deze termen voor bestuurders fijn zijn om te gebruiken, omdat ze als legitimatie kunnen gelden voor praktijken die een vrije invulling geven aan een samenwerking tussen de burger en de overheid, die als belofte gelden om problemen op te lossen (Voorberg et al., 2015).

Co-creatie, een term die in dit theoretisch kader op dezelfde manier gebruikt wordt als *collaboralism* omdat in de literatuur deze termen gelijkelijk zijn gedefinieerd (Voorberg et al., 2015), komt oorspronkelijk uit de private sector. In de private sector wordt het gebruikt om producten te verbeteren met het inzicht van klanten die de producten gaan gebruiken. Hier is veel onderzoek naar gedaan. De geleefde ervaring van klanten verwerken in de productontwikkeling heeft positieve gevolgen voor uiteindelijke producten (Von Hippel, 2007).

Met opmerkingen [PR18]: Toch ook uit meer activistische hoek?

In de publieke sector zijn de klanten de burgers. Het idee is dat overheden samen met burgers komen tot de oplossing van problemen. Een voorbeeld van co-creatie in de overheidssector is netwerkparticipatie. Netwerkparticipatie gaat om het vormen van structurele netwerken om participatie te creëren. Netwerken van burgers werken hierbij samen aan oplossingen van problemen, of organiseren bijvoorbeeld samen activiteiten (Jäntti, 2023, uit: Lont, 2024).

Discursieve gevolgen narratieven

Volgens Davies (2011) blijkt uit een *case study* dat de verhalen van *managerialism* vastzaten in het denken van ambtenaren, wat samenwerking belemmerde. Hoewel ambtenaren de voordelen zagen van een samenwerking met burgers, zagen ze de burgers in hun handelen soms nog steeds als klanten. Het gevolg was dat burgers gedesillusioneerd raakten, aangezien hen beloofd was dat zij als samenwerkingspartners zouden worden behandeld. Daardoor werden ze dissident, of stopten met participeren. *Managerialism* hield zo nog steeds een hiërarchie in stand tussen burgers en overheid, waarbij burgers blijvend klanten zijn (Davies, 2011).

Co-creatie, coproductie en *collaboralism* worden vaak ingezet om democratische legitimiteit te verschaffen aan praktijken van leiders in de publieke dienstverlening. Er is weinig empirisch onderzoek gedaan naar de mate waarin co-creatie met burgers in participatieprojecten op de lange termijn daadwerkelijk goede en langdurige uitkomsten oplevert voor burgers die democratisch legitiem zijn, ondanks de grote waarde die eraan wordt gehecht (Voorberg et al., 2015; Røiseland, 2021). Deze samenwerkingsrelaties zijn in principe democratisch legitiem, mits ten eerste iedereen de mogelijkheid heeft om deel te nemen, zonder uitsluiting van mensen met weinig sociaal kapitaal. Ten tweede is het belangrijk dat het samengaat met de representatieve democratie, en niet in plaats van het representatieve stelsel wordt ingezet. Volgens Røiseland (2021) kan de democratische legitimatie worden gevormd als er wordt ingezet op professionele hulp om deze valkuilen te verkleinen. Het gevolg van het narratief van deze termen is echter dat overheden ze kunnen gebruiken om allerlei zaken te legitimeren die eigenlijk niet democratisch legitiem zijn, onder het mom dat de samenwerking met burgers complexe maatschappelijke problemen kunnen oplossen, en juist wel representatief is omdat het een burgerstem in het beleid brengt. In de praktijk kan het zo zijn dat er een gebrek is aan professionele hulp, waardoor de democratische valkuilen die genoemd zijn blijven bestaan (Røiseland, 2021).

Deze paragraaf illustreert het belang van mijn onderzoek door te laten zien dat zowel het narratief van *managerialism* binnen de overheid als *collaboralism*, zowel vanuit de burger als vanuit de overheid, een eigen dynamiek krijgen binnen de democratische praktijk van overheid en burgers. Het benadrukt dat niet alleen de praktijken zelf nadelige gevolgen kunnen hebben, maar dat bij *managerialism* vooral de diepgewortelde ideeën binnen overheden en bij *collaboralism* het discours rondom de term zelf en hoe het wordt toegepast van belang zijn.

2.5 Systeemwereld, leefwereld en de kloof

De theorieën over de systeem- en de leefwereld van de Duitse filosoof Jürgen Habermas (geboren in Düsseldorf, 18 juni 1929) hebben hun intrede gemaakt in de Nederlandse beleidspraktijk. In deze paragraaf wordt beschreven wat Habermas bedoelt met de systeem- en de leefwereld. Daarbij wordt beschreven hoe de termen in de hedendaagse Nederlandse beleidspraktijk worden gebruikt als het gaat om de interactie tussen burger en overheid. Daarna wordt besproken wat het gevolg is van de tweedeling van de systeem- en leefwereld binnen de overheidscontext. Tot slot ligt de focus op het concept leefwereld, met name het idee dat er positieve ontwikkelingen plaatsvinden, zoals participatie in de zorg in de leefwereld, in vergelijking met vroeger in de systeemwereld.

De systeemwereld omvat alle door mensen ontwikkelde instellingen en structuren op verschillende terreinen, zoals economie, politiek, onderwijs, wetenschap, overheid, gezondheidszorg, en nog veel meer. Het is een complexe en gevarieerde verzameling van systemen en subsystemen die onze samenleving vormgeven. Deze wereld draait om regels, procedures en efficiëntie. Daartegenover staat de leefwereld, waarin de communicatie tussen mensen centraal staat, zowel binnen als buiten deze systemen. Dit is de plek waar ervaringen, dagelijkse interacties, relaties en persoonlijke ervaringen plaatsvinden (Habermas, aangehaald in Fleming, 2000).

Kolonisatie

Volgens Habermas koloniseert de systeemwereld de leefwereld in de moderne samenleving. Hiermee bedoelt hij dat de leefwereld steeds meer ondergeschikt wordt aan de systeemwereld. Een voorbeeld hiervan is dat burgers worden geconfronteerd met bureaucratische procedures, waardoor de leefwereld steeds meer ook een systeem wordt. In het geval van burgerinitiatieven betekent dit dat initiatieven door allerlei hoepels moeten springen om subsidies aan te vragen en vergunningen te verkrijgen. Dit leidt tot participatiemoeheid (Verhoeven & Tonkens, 2011).

Kloof

In de wetenschappelijke literatuur over de relatie tussen burger en overheid wordt vaak gesproken over de kloof tussen de systeem- en de leefwereld (bijvoorbeeld Vrielink & Van de Wijdeven, 2011; Hartman & Tops, 2005). Ook in de ambtenarentaal wordt gerefereerd aan de kloof tussen de systeem- en de leefwereld, of aan het feit dat deze uit elkaar drijven (bijvoorbeeld Amsterdam, 2023; Schmitz, 2013; Schmitz et al., 2009). Met de kloof tussen de systeem- en de leefwereld wordt echter niet hetzelfde bedoeld als Habermas' oorspronkelijke conceptualisatie van de systeem- en de leefwereld (Mensink, 2015). In de beleidstaal verwijst de kloof naar de perceptie

dat ambtenaren soms losgekoppeld zijn van de dagelijkse realiteit van mensen, wat hun vermogen om effectief beleid te voeren belemmert.

Discursieve gevolgen

Het gevolg van het denken in termen van de kloof tussen de systeem- en de leefwereld is ten eerste dat er verschillende opvattingen zijn over waar het probleem ligt. Het discours rondom deze tweedeling kan zelfs leiden tot een *selffulfilling prophecy*, zoals Wouter Mensink (2015) opinieert in Sociale Vraagstukken. Mensink stelt dat het gevaar bestaat dat er daadwerkelijk een kloof ontstaat, als op grote schaal geloofd wordt dat deze kloof er is.

In de transitie van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving wordt vaak de nadruk gelegd op de leefwereld als de plek waar door lokale kennis problemen beter kunnen worden aangepakt (Knibbe & Horstman, 2019). Auteurs benadrukken echter dat de leefwereld niet alles kan oplossen zonder de hulp van de systeemwereld. Het idee dat participatie vooral in de leefwereld moet plaatsvinden, los van de systeemwereld, kan bepaalde verhalen voortbrengen die gunstig zijn voor de leefwereld, maar niet noodzakelijk vooruitgang betekenen zonder steun uit de systeemwereld. Dit werd bijvoorbeeld geïllustreerd in hun onderzoek binnen een zorginstelling, waar vrijwilligers in de leefwereld zich overbelast voelden zonder ondersteuning vanuit de systeemwereld (Knibbe & Horstman, 2019).

Deze paragraaf onderscheidt zich van andere paragrafen doordat discussies over de kloof tussen systeem- en leefwereld en de implicaties hiervan verschillend worden geconceptualiseerd door beleidsmakers, wetenschappers en onderzoeksinstituten. Het blijft daarom belangrijk om op te merken dat de ervaring van participerende burgers vaak is dat bureaucratie hun initiatieven hindert (Verhoeven & Tonkens, 2011). Deze paragraaf heeft implicaties voor het verdere onderzoek, waarbij het discours rondom systeem- en leefwereld kritisch moet worden geanalyseerd vanwege de uiteenlopende meningen die erover bestaan (Mensink, 2015).

3. Methoden

3.1 Introductie

Het onderzoek analyseert bestaande narratieven in wetenschappelijke literatuur, beleid, politiek en praktijkervaringen kritisch, met als doel deze te herformuleren tot positieve en pragmatische narratieven die bijdragen aan participatie vanuit verschillende perspectieven: burgers, ambtenaren en mezelf als wetenschapper. Er zijn verschillende filosofieën die het veranderen van systemen en denkbeelden van mensen binnen die systemen beschrijven, zoals dit onderzoek probeert te bereiken. Dit leidt tot nieuwe manieren van handelen in de toekomst. Deze benadering wordt vaak gebruikt om organisaties te veranderen (Graetz & Smith, 2010).

Actieonderzoek wordt vaak ingezet om veranderingen binnen systemen te realiseren (Burns, 2007; Kemmis, 2009; Werkman & Boonstra, 2013). De methoden die binnen actieonderzoek worden gebruikt om systeemveranderingen te bereiken, zijn divers (Kemmis, 2009). De methode die ik gebruik, komt voort uit de *U-school for Transformation*. Deze school specialiseert zich in verandermanagement. Het onderzoeksinstrument bestaat uit drie co-creatiesessies, ingevuld naar de ideeën van Theory U. Ook zijn de interviews die ik heb afgenomen tijdens mijn stageperiode bij de gemeente Amsterdam zijn gebruikt als data (Lont, 2024).

Theory U is ontwikkeld door hoogleraar Otto Scharmer aan het MIT. Het draait om het creëren van de juiste omstandigheden zodat vaste denkpatronen kunnen worden losgelaten. Hierdoor wordt een nieuwe toekomst ontwikkeld, in plaats van vast te houden aan vaste uitkomsten of weerstand te bieden aan verandering (Scharmer, 2018). Theory U wint steeds meer wetenschappelijke bekendheid in het veld van verandermanagement in organisaties (Kühl, 2020).

Een kritische kanttekening bij het kiezen van Theory U als inspiratie voor het invullen van de co-creaties, is dat niet elke wetenschapper deze methode in wetenschappelijk onderzoek op waarde schat en sommigen valkuilen identificeren (Kühl, 2020). Kühl suggereert dat Theory U gezien kan worden als een andere manier van veranderingsmanagement waarin valkuilen blijven bestaan die binnen veranderingsmanagement vaak worden gezien. De eerste valkuil is dat binnen deze theorieën vaak het uitgangspunt wordt genomen dat de hele maatschappij een verandering nodig heeft, en niet alleen een organisatie. De tweede blinde vlek is dat in het snijvlak van politiek, economie en religie een gezamenlijke visie wordt ontwikkeld, terwijl het in de praktijk heel moeilijk is om van vele visies en drijfveren één te maken. De derde blinde vlek is dat structurele belangenconflicten worden genegeerd omdat uit wordt gegaan van één gezamenlijke

uitkomst. De laatste kritiek is het afhangen van doelgericht denken: het veranderen van narratieven en daardoor organisaties of groepen mensen, terwijl de methode aan de andere kant uitgaat van een holistisch proces (Kühl, 2020).

In het onderzoek zijn deze kritieken serieus genomen. Er is niet gesteld dat participatie nu slecht gaat, maar zijn er wel onderzoeken aangehaald die laten zien dat huidige narratieven over participatie niet constructief zijn in een (inter)nationale context. Dit toont aan dat de veronderstelling dat op een grote schaal verandering nodig is, en verkleint valkuil één (Davies, 2011; Hendriks & Dzur, 2021; Dzur, 2019, Warren, 2017; Strokosch & Osborne, 2019; Knibbe & Horstman, 2019). Verder is rekening gehouden met de pluriformiteit in antwoorden en belangenconflicten en worden die resultaten expliciet benoemd; dit verkleint valkuil twee en drie.

Als laatste is niet doelgericht geforceerd om toe te werken naar een bepaalde uitkomst van het onderzoek, het creëren van nieuwe narratieven, maar is vooral analytisch beschreven hoe het veranderingsproces eruitzagt.

Met opmerkingen [PR19]: Klinkt oké, maar moet nog blijken in de uitvoering en analyse

3.2 Onderzoekspopulatie, eenheden en setting

Dit onderzoek richtte zich op de wijken Gein (11.352 inwoners), Reigersbos (8540 inwoners) en Nellestein (2950 inwoners) in Gaasperdam, een gebied van 33.000 mensen in stadsdeel Zuidoost. Holendrecht, de laatste wijk in Gaasperdam, is niet meegenomen in het onderzoek. De gemiddelde sociaaleconomische status van bewoners in Gaasperdam ligt een stuk lager dan het Amsterdamse gemiddelde, evenals het gemiddelde opleidingsniveau. In Reigersbos is 26 procent en in Gein 28 procent theoretisch opgeleid. Nellestein telt in tegenstelling 60 procent theoretisch opgeleiden. Verder valt op dat er in alle drie de wijken veel verschillende culturele groepen wonen, en veel jonge mensen. In alle drie de wijken zijn meer dan de helft van de woningen appartementen (AlleCijfers, 2024).

Drie gebiedsopgaven die in de wijken spelen zijn het gebrek aan (maatschappelijke) voorzieningen, denk aan een kinderopvang, winkels en horeca. Daarnaast is leefbaarheid en gevoelens van veiligheid op straat door slecht onderhoud vaak een probleem, en is de jeugd kwetsbaar (Stadsdeelbestuur Zuidoost, 2024).

In totaal zijn van de buurtplatformen voor de interviews drie mensen geïnterviewd in de eerste fase en vier ambtenaren. Aan de co-creaties hebben vier verschillende mensen meegedaan, van wie drie ook geïnterviewd zijn. Degenen die aan de co-creaties meededen noem worden co-onderzoeks genoemd aangezien die mee hebben gewerkt aan het construeren van de resultaten, en de overigen zijn gecodeerd als participanten.

De buurtplatformen in deze wijken zijn geselecteerd omdat ik al bekend met de mensen in deze gebieden door mijn stageonderzoek (Lont, 2024). Het opbouwen van relaties is essentieel in PAR, omdat het niet alleen gaat om het verzamelen van gegevens voor een onderzoek, maar ook om het bijdragen aan de gemeenschap. Dat werkt optimaal als er een vertrouwensband is tussen de onderzoeker(s) en de gemeenschap (Cornish et al., 2023).

Tabel I

Dataverzamelmethode	Participanten
Interviews	Co-onderzoeker A (Buurtplatform) Co-onderzoeker B (Buurtplatform) Participant C (bestuurslid buurtplatform) Co-onderzoeker D (Ambtenaar) Participant E (Ambtenaar) Participant F (Ambtenaar) Participant G (Ambtenaar)
Co-creaties	Co-onderzoekers
<i>Co-creatie I</i>	Co-onderzoeker A (Buurtplatform) Co-onderzoeker B (Buurtplatform) Co-onderzoeker C (Buurtplatform)
<i>Co-creatie II</i>	Co-onderzoeker D (Ambtenaar) Co-onderzoeker A (Buurtplatform) Co-onderzoeker B (Buurtplatform)
<i>Co-creatie III</i>	Co-onderzoeker A (Buurtplatform) Co-onderzoeker B (Buurtplatform) Co-onderzoeker D (Ambtenaar) Co-onderzoeker C (Buurtplatform)

Het betrekken van mensen met diverse expertises is belangrijk in PAR, aangezien verschillende invalshoeken samengebracht unieke resultaten kunnen opleveren (Cornish et al., 2023). Daarom vallen onder de onderzoekspopulatie ook een viertal ambtenaren die in direct contact staan met de buurtplatformen. Dit zijn *street level bureaucrats*, ambtenaren die tussen het spanningsveld van het de beleids-bestuurlijke en de wereld van de burgers navigeren (Lipsky, 1980). Vanwege de genuanceerde visie van deze ambtenaren is het nuttig om hun visie mee te nemen in het onderzoek. De dataverzameling vond hoofdzakelijk plaats in de wijken en online waar nodig.

3.3 Instrumentarium

Eenzijds bestaat de manier van data-verzamelen uit interviews uit mijn stageverslag en een wijkanalyse uit mijn stageverslag om deelvraag I te beantwoorden. De casus van de stage was erg klein. Daarom is gekozen voor *purposive sampling* (Palys, 2008); de onderzoekers zijn uitgekozen vanwege hun expertise en betrokkenheid bij het onderwerp. De interviews zijn gehouden met een bestuurslid van elk buurtplatform, de gebiedsmakelaar van elke wijk en een andere ambtenaar die nauw betrokken was bij participatie in de wijken.

De interviews zijn semigestructureerd, met de mogelijkheid tot doorvragen binnen een vooraf opgestelde interviewgide (Maxwell, 2014, uit: Lont, 2024). De interviews zijn gehouden om een antwoord te vinden onderzoeksvraag: “Wat draagt bij aan een de werkre relatie tussen gebiedsteams en buurtplatformen in Gaasperdam?” Het hergebruiken van de interviews is valide omdat in het stageverslag de co-onderzoekers bevraagd zijn over narratieven met betrekking tot participatie. Dit zijn grotendeels dezelfde narratieven als in het huidige onderzoek. Zie voor meer informatie het stageverslag (Lont, 2024).

Anderzijds zijn drie co-creatiesessies gehouden om tot data te komen. Deze vonden plaats in het buurthublokaal in de antikraaklocatie van buurthuis Gein.

Co-creatiesessies I: Wat is het probleem, drie uur

In de eerste sessie is naar het voorbeeld van Theory U onderzocht wat de huidige narratieven die leven onder de onderzoekspopulatie zijn. De huidige narratieven zijn ook onderzocht in de stage-interviews, die zijn hergebruikt in dit onderzoek. Het is voor de onderzoeksmethode nodig om de narratieven nogmaals te behandelen in de co-creatie, omdat het veranderen van narratieven volgens Theory U pas kan als er onder de participanten bewustwording is over de narratieven (Scharmer, 2018). Bij deze sessie kon er geen ambtenaar aanwezig zijn, maar dit bleek de data voor het onderzoek niet te schaden omdat hierdoor de oude narratieven die heersen over participatie ongefilterd onder burgers werden opgehaald.

De sessie begon met een introductie over de betekenis van buurtplatformen in de wijk. Voorafgaand aan deze sessie zijn de interviews uit het stageverslag geherinterpreteerd. Van elk narratief is een korte samenvatting gegeven in de sessie, waarna de participanten hun associaties opschreven op post-its. Daarna zijn we in gesprek gegaan over de bevindingen. Hierop volgend zijn de post-its op een bord geplakt en is getracht patronen te onderzoeken.

Co-creatiesessie II: Toekomstvisies twee uur

Aan het begin van deze sessie zijn de resultaten die de auteur heeft gehaald uit sessie I herhaald en hebben de co-onderzoekers eigen inzichten kunnen toevoegen die volgens hen niet genoeg naar voren kwamen.

Het centrale thema van deze sessie was gericht op *co-sensing* volgens Theory U, en draaide om het verkrijgen van toekomstige inzichten. Deze toekomstige visies vormen de basis voor de nieuwe narratieven. Volgens Theory U kan uit oude gedachtenpatronen worden gebroken als een nieuwe toekomst wordt gevisualiseerd (Scharmer, 2018). De centrale vraag luidde: 'Hoe zou het buurtplatform eruitzien in de toekomst?' Deze vraag is in de loop van de sessie aangepast.

Met opmerkingen [PR20]: ?

Co-creatie III: Het actualiseren van nieuwe toekomstvisies, 3 uur

In deze sessie lag de focus op het praten over hoe deze nieuwe toekomstvisies kunnen worden geactualiseerd. Na een korte samenvatting van sessie II, werd gevraagd aan de co-onderzoekers of ze zich nog steeds konden vinden in de toekomstvisies. Verder werd gezamenlijk bepaald welke specifieke overkoepelende visie zou worden uitgewerkt, en daarover is gepraat. Tot slot is een afronding van het project besproken, en de keuze is gemaakt om geen eindpresentatie te geven maar een korte pitch te houden tijdens een maandelijkse vergadering van de coalitie buurtplatformen Zuidoost om de resultaten van het onderzoek breder terug te koppelen aan alle buurtplatformen in het stadsdeel.

Met opmerkingen [PR21]: Mooie sessies, logische opbouw

3.4 Data-analyse

De data uit de interviews zijn geanalyseerd middels de deductieve thematische benadering, waarbij gericht wordt gezocht naar vooraf bepaalde thema's, met de bekende spanningsvelden tussen gebiedsteams en buurtplatformen als leidraad zoals beschreven in het conceptuele kader van mijn scriptie. Dat wordt gedaan door voorafgaande aan het analyseren van de data al codes aan de hand van het theoretische kader op te stellen, en die groeperen in het programma Atlas TI (Cresswell & Poth, 2017, uit: Lont, 2024).

De co-creaties zijn eerst getranscribeerd. Anders dan de interviews, is de inhoud van de sessies niet thematisch geanalyseerd, maar aan de hand van analoge data chronologisch. Tijdens de sessies schreven de participanten hun eigen ideeën en bevindingen op post-its en die post-its vormden de hoofdlijnen van de bevindingen.

Als auteur begon ik met het transcriberen en het bekend worden met de data die duiding geven aan de post-its. Hierna schreef ik bij elke post-it een samenvatting met de belangrijkste gesprekken die tot interessante data leidden. Het toevoegen van de gesprekken die tot nieuwe

kennispunten leiden, is een belangrijk onderdeel van het gezamenlijk komen tot nieuwe kennis en is belangrijk in Theory U (Scharmer, 2018). Op basis van deze informatie werkte ik de resultaten uit. Het dataproces bleef iteratief door de co-onderzoekers in de volgende sessies of per mail te vragen wat ze van de uitwerking van de data vonden en met als ze iets misten, hieraan toe te voegen. Hierop is een enkele co-onderzoeker ingegaan.

Met opmerkingen [PR22]: Dit had wel wat uitgebreider gemogen, hopelijk komt dat in de resultaten nog: hoe werd je interpretatie bijgestuurd door de co-onderzoekers?

3.5 Ethiek

Voor aanvang van het onderzoek werd het doel bekend gemaakt en werd aan de co-onderzoekers gevraagd om een *informed consent* formulier te lezen in de dagen voorafgaand aan het interview of de co-creatie, en de brief te ondertekenen voor aanvang van het interview of de co-creatie. Hieronder beschrijf ik de specifieke ethische overwegingen voor de interviews en de co-creaties. De data is opgeslagen op de R:Schijf en ik heb een ethische toetsing gedaan en het datamanagementplan ingevuld, naar de richtlijn van de Universiteit voor Humanistiek.

Ethische overwegingen interview

De participanten wordt gepseudonimiseerd in het onderzoek, maar de plaatsgebondenheid van de onderzoeken niet. De plaatsgebondenheid is belangrijke data omdat de context van de buurten, welke kansen en opgaven er bijvoorbeeld liggen en hoe een buurtplatform functioneert belangrijke data is (Nespor, 2000). In kwalitatief onderzoek binnen een kleine gemeenschap zoals Gaasperdam komen bijvoorbeeld in het proces van dataverzameling interacties voor waardoor iemand hun eigen participatie, of andere mensen hun participatie aan het onderzoek onbedoeld bekend kunnen maken. Het beloven van volledige onherleidbaarheid aan de participanten is daarom misleidend (Nespor, 2000). Ik heb daarom minimale herleidbaarheid met mijn participanten gecommuniceerd, waardoor ze zich alsnog open voelde om informatie te delen (uit: Lont, 2024).

Ethische overwegingen co-creaties

Van tevoren is duidelijk gemaakt dat de betrokkenheid bij de co-creatiesessies vrijblijvend was door in de uitnodigingsmail te schrijven dat het ook goed was als iemand maar één sessie kwam. PAR staat namelijk bekend om de grote tijdsinvestering van participanten (Cornish et al., 2023). Echter, sommige co-onderzoekers vonden het aantal participanten te laag, wat bij hen leidde tot een verhoogd gevoel van verantwoordelijkheid tijdens de co-creatiesessies. Zij voelden zich verplicht om actief bij te dragen. Door ook andere buurtplatformen uit te nodigen tijdens de laatste sessie, is geprobeerd deze druk te verminderen, maar zij kwamen niet. De poging is wel

gewaardeerd. Verder leunde ik tijdens het onderzoek sterk op het buurtplatform dat mij faciliteerde met een locatie voor mijn sessies. Als gebaar van mijn waardering daarvoor doneerde ik een aantal handdoeken en theedoeken aan het de locatie, want daar waren er niet genoeg van.

De *research relationships* zijn anders dan in ander kwalitatief onderzoek. Bij participatief actieonderzoek wordt teruggegeven aan de onderzoeksdoelgroep (Cornish et al., 2023), in plaats van dat er alleen data wordt verzameld en ervoor wordt gezorgd dat de ‘participanten’ geen schade wordt aangedaan (Maxwell, 2014). In dit onderzoek kwam naar voren dat de co-onderzoekers de tijd die ze konden besteden aan het nadenken over de toekomst van buurtplatformen erg waardevol en nuttig vonden, en ook op een andere, hoopvollere manier over de buurtplatformen gingen nadenken.

3.6 Validiteit

De drie belangrijkste bedreigingen van validiteit heb ik hieronder uitgewerkt.

Validiteit van de antwoorden

Er is veel geschreven over de rol van de hoofdonderzoeker binnen participatief onderzoek (Cornish et al., 2023). Het kan zo zijn dat als ik, omdat ik ook participeer in de sessies, iets zeg, de participanten daarin meegaan omdat het mijn onderzoek is. Dit effect probeerde ik te verkleinen door te benadrukken dat, hoewel ik de auteur van het onderzoek ben, degenen die meedoen aan het onderzoek co-onderzoekers zijn en geen respondenten of participanten. De participanten gaven aan zich open te hebben gevoeld om vrij te antwoorden en mij tegen te spreken. Om verder te waarborgen dat de data die ik ophaalde valide was, heb ik, zoals eerder gezegd, de uitgewerkte resultaten in een samenvatting voorgelegd aan de co-onderzoekers. Dit heet *member checks* (Maxwell, 2014). Aan de hand hiervan heb ik toegevoegd wat de co-onderzoekers merkten dat ik miste. In de praktijk kwam het soms voor dat niet iedereen bij elke co-creatie aanwezig was. Deze mensen stuurde ik per mail de samenvatting en de gebruikte post-its, maar ik kreeg niet altijd een antwoord. Om de tijd van de co-onderzoekers te respecteren besloot ik de *members check* maar één keer te vragen en te accepteren dat iemand niet reageerde.

Rijke data

Er waren weinig co-onderzoekers bij de co-creatiesessies. Dit heeft mogelijk voor een minder valide onderzoek gezorgd omdat vooral het eenzijdige perspectief van voornamelijk de actieve burgers is vertegenwoordigd. Echter, hierdoor zijn wel de perspectieven van de mensen die er

waren goed gehoord en begrepen, en gaf dit de kans om tot diepere kennis te komen en verder in discussie te gaan over thema's.

Bij participatief actieonderzoek is er nog een extra dimensie van validiteit; het gaat ook over hoe uitvoerbaar de actie is die besproken is in co-creaties II (Cornish et al., 2023). Daarom ging co-creatie III over de praktische uitvoering van de toekomstvisies en nieuwe narratieven.

Interviews

De validiteit van de interviews kan beïnvloed zijn door mijn eigen standplaatsgebondenheid als bewoner, wat het gesprek zou kunnen kleuren in het voordeel van de buurtplatformen, zoals ik beschreef in mijn stageverslag (Lont, 2024). Het is normaal dat onderzoekers bepaalde emoties hebben bij onderwerpen die hen aangaan, maar onderzoekers moeten zich hier wel bewust van zijn (Maxwell, 2014).

4. Resultaten

4.1 Introductie

Het doel van deze studie is om te onderzoeken hoe nieuwe narratieven kunnen worden gecreëerd die de democratisering versterken, buiten de vastgestelde kaders van wetenschappers, ambtenaren en politici. Om deze vraag te beantwoorden, is de onderzoeksfilosofie participatief actieonderzoek gebruikt. Als instrumentarium zijn er drie co-creaties georganiseerd met als casus buurtplatformen in Gaasperdam. De invulling van de sessies is geïnspireerd op Theory U: een onderzoeksmethode die focust op het veranderen van narratieven (Scharmer, 2018), en aangezien dat ook het onderzoeksdoel is van de huidige studie is gekozen voor Theory U.

Om deelvraag I te beantwoorden, zijn ten eerste interviews gebruikt als instrumentarium. Vervolgens worden de bevindingen van het tweede instrumentarium, de co-creatiesessies, apart en uitgebreid besproken, omdat de kennisconstructies over de huidige narratieven verschillen tussen de interviews en de co-creatie. In de interviews worden zowel het perspectief van ambtenaren als burgers belicht en wordt de link naar de literatuur gelegd. De co-creatiesessies leggen meer focus op de gezamenlijke kennisconstructies tussen burgers, en soms burgers en ambtenaren, over de gevolgen van de *master narratives*. De secties eindigen met een conclusie als antwoord op deelvraag I. In co-creatie II is deelvraag twee beantwoord, en in co-creatie III is deelvraag III beantwoord. Bij elke deelvraag is een deelconclusie geformuleerd.

De resultaten laten zien dat bestaande narratieven zowel participatiepraktijken belemmeren als wantrouwen in de hand werken tussen de burger en de overheid. De narratieven zitten op zo'n diep niveau dat, om tot nieuwe narratieven te komen, eerst een toekomst moet worden gevisualiseerd van een buurtplatform buiten de gemeentelijke context.

4.1 Deelvraag I, deel I: “Wat zijn bestaande narratieven die onder burgers, ambtenaren en een wetenschapper (mijzelf) bestaan over de participatie van buurtplatformen in Gaasperdam?”

In dit deel van de eerste deelvraag worden aan de hand van de vier geïdentificeerde spanningen in de literatuur, de status en gevolgen van de huidige dominante narratieven besproken. Eerst is de systeem- en de leefwereld, dan volgt de spanning over de samenwerkingsrelatie. Daarna worden de posities van de voor- en tegenstanders van participatie besproken en de deelparagraaf eindigt met een bespreking over democratische legitimaties.

Spanning I: Systeem- en leefwereld

Met de systeemwereld verwezen de participanten meestal naar het stadsdeel en de centrale gemeente. De leefwereld definieerden zij hetzelfde als Habermas (aangehaald in Flemming, 2000): de geleefde plek waar mensen in interacties met elkaar omgaan.

Hoe het discours over de systeemwereld en leefwereld werd gebruikt en de interactie daartussen, verschilde echter naar de hypothese van het theoretische kader (Mensink, 2015). Zo noemde een buurtplatform een andere visie te hebben op waar ze het buurtbudget aan wilden uitgeven (netwerkversterking), terwijl de gemeente een andere visie had (activiteiten-gericht). Het buurtplatform zag dit als poging van de systeemwereld om de leefwereld te koloniseren.

Het discours dat er een kloof is tussen de systeemwereld en de leefwereld werd vaker gebruikt, zowel door buurtplatformen en ambtenaren. Een voorbeeld hiervan is dat in Amsterdam-Zuidoost het aantal meldingen van overlast en slecht onderhouden gebieden veel lager is dan in de rest van Amsterdam, hoewel er juist veel afval op straat ligt en er slecht onderhouden plekken zijn. Volgens gebiedsmakelaars in Gein voelen mensen zich gedemotiveerd om meldingen te maken, omdat ze merken dat hun meldingen vaak niet worden opgepakt. Dit leidt tot een gevoel van “waarom zouden we nog melden?” Hierdoor ontstaat er bij de gemeente de indruk dat er geen probleem is in de leefwereld, omdat het lijkt alsof alles goed gaat in het gebied, terwijl het afval- en onderhoudsprobleem alleen groter wordt. Hoewel de kerntaak van het buurtplatform niet is om de openbare ruimte in de gaten te houden, bleek in de praktijk dat alle drie de geïnterviewde buurtplatformen zich hier wel bezig mee hielden.

Dit is in lijn met de opkomende trend in de Nederlandse wetenschaps- en beleidstaal die spreekt van een loskoppeling van de ambtenaren van de dagelijkse realiteit van burgers als kloof (bijvoorbeeld Amsterdam, 2023; Schmitz, 2013; Schmitz et al., 2009). Inhoudelijk raakt dit ook aan de kolonisatie van de systeemwereld in de leefwereld, omdat burgers gedwongen worden om meldingen te maken. Burgers en ambtenaren hebben hierdoor het gevoel dat er vanuit de centrale stad weinig wordt omgekeken naar het stadsdeel, waardoor het wantrouwen tussen de gemeente en de stad, en tussen de stadsdeelambtenaren en de gemeente, wordt vergroot.

Wel gaf een ambtenaar een nuance over het spreken in termen van de systeem- en de leefwereld. Diegene noemt dat blijven hangen in het idee dat er een kloof is tussen de gemeente en de burger, ervoor zorgt dat het moeilijker is om de gemeente en de burger dichterbij elkaar te brengen.

“Mijn motto is, hoe meer je noemt hoe complex en moeilijk en bureaucratisch systeem is... Dan voeg je een extra moeilijkheidsgraad aan toe. Daarom probeer ik te zeggen van oké, dit duurt lang, of: ik weet helemaal niet of dit ooit gaat lukken en daar eerlijk over

zijn en dan in die tussentijd proberen toch wat kleine dingetjes voor elkaar te krijgen, zodat je wel iets kan laten zien.” (Co-onderzoeker D, ambtenaar)

Eenzijds laat deze paragraaf zien dat, zoals uit het theoretische kader blijkt, spanningen tussen de systeem- en leefwereld niet eenduidig worden gebruikt in de praktijk (Mensink, 2015), door zowel ambtenaren als burgers. Er wordt zowel gesproken van een kloof als van een kolonisatie.

Anderzijds laat de paragraaf zien dat het narratief van de kloof uit het beleid ook een actor is die gevolgen heeft voor hoe de burgers kijken naar de gemeente en het handelen van de gemeente. In het voorbeeld van de meldingen over afval in de openbare ruimte krijgen burgers het gevoel dat hun meldingen geen zin hebben, omdat ze niet zien dat er veel mee wordt gedaan. Hierdoor krijgen ze minder motivatie om te melden, en wordt er uiteindelijk nog minder afval opgehaald.

Spanning II: Managerialism of collaboralism/co-creatie

Bij de ambtenaren kwam naar voren dat ze vaak een houding vanuit het *managerialism* moeten aannemen. Ten eerste zagen ze het gebrek aan transparantie als kenmerk van *managerialism* (Dzur, 2019), omdat ze niet altijd de ruimte hebben om volledig transparant te zijn met de bewoners, omdat de gemeente dat van hen verwacht.

“Er zijn ook enkele zaken die ik nog niet kan delen, die alleen voor onze ogen en oren zijn op dat moment [...] als stadsdeelambtenaren moeten we gevoelig en integer met deze informatie omgaan, maar we hebben ook de verstandshouding met de bewoners dat zij weten dat we niet alles kunnen delen.” (Participant E, ambtenaar)

Ten tweede zagen ze het idee terugkomen dat de gemeente beter beslissingen kan maken voor de burgers (Dzur, 2019). Dit uit zich in de schaarse budgetten voor bewonersinitiatieven.

“We geven wel ruimte voor een bewonersinitiatief tot 5000 of voor een maatschappelijk initiatief tot 10.000. Met deze bedragen kan je als bewoner niet echt een verschil maken omdat ze erg beperkt en vaak eenmalig zijn.” (Participant C, ambtenaar)

Het denken in termen van *managerialism* binnen de overheid heeft gevolgen voor de praktijk in de relatie tussen de overheid en buurtplatformen. Burgers wordt co-creatie beloofd en voor democratisering en participatie is daadwerkelijk politieke en bestuurlijke wil, terwijl de buurtbudgetten eigenlijk weinig en eenmalig zijn. Bewoners noemen bovendien dat ze wel deels, maar niet helemaal, vrijheid hebben in waar het geld van de buurtbudgetten naartoe gaat en dat dat een gelijkwaardige samenwerking met de gemeente in de weg staat.

“[Vanuit de gemeente] is er meer drang om de budgetten te besteden aan activiteiten en feestjes, dan aan het versterken van netwerk en verbinding [buurtbijeenkomsten om te praten over de toekomst, verbinden van vve’s, het versterken van het buurtplatform]. Daarover willen wij meer zeggenschap.” (Co-onderzoeker B, buurtplatform).

Kortom, vanuit de gemeente wordt co-creatie beloofd. Alleen door oude structuren van *managerialism* en de gevolgen in het denken van deze structuren kan co-creatie niet optimaal worden gerealiseerd. Binnen het systeem moeten ambtenaren informatie achterhouden, zijn gelden voor de buurt eenmalig en weinig, en hebben buurtplatformen niet altijd vrijheid in hun keuze waar de buurtbudgetten aan worden uitgegeven (Davies et al., 2011; Dzur, 2019). Dit heeft als gevolg dat de beloofde co-creatie in de praktijk lastig haalbaar is, waardoor het wantrouwen van burgers in de gemeente groter wordt en de narratieven elkaar beïnvloeden (Voorberg et al., 2015).

Spanning III: Representatieve democratie versus doe-democratie

De buurtplatformen legitimeren hun activiteiten aan de hand van de doe-democratie; zij hebben bestaansrecht door de activiteiten die zij organiseren, mits die open zijn voor de hele buurt (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023). De buurtplatformen noemen dat vanuit de representatieve democratie vaak aan hen wordt gevraagd voor wie zij spreken. Het is lastig voor de buurtplatformen om deze vraag te beantwoorden, omdat ze hun best doen voor zoveel mogelijk buurtbetrokkenheid, maar dit moeilijk aan te tonen is.

“Ja, weet je. Maar wie vertegenwoordigen we? Niemand eigenlijk. We vertegenwoordigen alleen onszelf. We proberen stem te geven aan mensen die niet gehoord worden. Dus ja, dan vertegenwoordig je ook wel iemand, maar hoe kan je dat hard maken dat je mensen vertegenwoordigt door de buurt?” (Co-onderzoeker A, buurtplatform)

De buurtplatformen in Gaasperdam zijn over het algemeen vrij klein. Hierdoor stelt de gemeente hen vragen over representativiteit, terwijl sommige activiteiten wel degelijk meer mensen aantrekken. Dat wordt door de gemeente echter niet opgemerkt, omdat er bij inspraakavonden waar de gemeente bij is, minder mensen komen dan bij specifieke gezelligheidsactiviteiten. Hoewel de buurtplatformen de insinuaties dat ze niet voor genoeg mensen spreken, afwijzen, noemen ze als antwoord op andere vragen wél dat ze meer naamsbekendheid willen.

“En nu moeten we kijken, wat gaan we dan nog doen met de bewoners samen [anderstaligen, werkenden]. Daar hebben we veel meer mensen voor nodig. Alleen ik ga er zeker niet meer tijd in stoppen. Er zijn grenzen.” (Co-onderzoeker B, buurtplatform)

De geïnterviewde ambtenaren zien ook in dat voor een krachtiger buurtplatform het goed zou zijn om meer actieve leden te trekken. Zo zouden buurtplatformen door andere ambtenaren serieuzer worden genomen en zorgen wegnemen dat het buurtplatform een te dominante partner in de wijk is van slechts een bepaalde bewonersgroep. De gebiedsmakelaars erkennen ook dat het moeilijk is voor het buurtplatform om dit te realiseren.

“Het bestuur bestaat uit gepensioneerden die genieten van hun pensioen. Ik kan niet van hen verwachten dat zij heel actief de buurt ingaan om mensen te ronselen en te betrekken bij activiteiten van het platform.” (Participant F, ambtenaar)

Kortom, ambtenaren die niet direct samenwerken met buurtplatformen, zien graag een groter buurtplatform en vragen vaak ‘Voor wie spreek je?’ Buurtplatformen vinden deze vragen niet fijn, aangezien ze al hun best doen om meer mensen te betrekken, maar het hen aan menskracht ontbreekt om dit effectief te doen. Bij co-creatie I wordt dieper ingegaan op de gevolgen van deze narratieven.

Spanning IV: kracht van de burger versus critici op het neoliberalisme

Eenzijds is er een visie uit de wetenschap, die overgenomen is in beleid, dat participatie zorgt voor meer eigenaarschap (Knibbe & Horstman, 2019). De andere stroming over participatie uit de wetenschap komt van de ‘critici op het neoliberalisme’, die huiverig zijn dat participatie gebruikt wordt om te verantwoorden dat overheden wegtrekken uit het leveren van basisvoorzieningen (Hendriks & Dzur, 2021).

In de casus waren de meningen van de voorstanders voornamelijk vertegenwoordigd vanuit het ambtenarenperspectief.

“De buurt kan problemen oplossen, die niemand anders kan oplossen. Dus die de overheid niet kan oplossen en de markt ook niet kan oplossen.” (Participant G, ambtenaar)

Burgers noemden ook dat een buurtplatform in de wijk nodig is voor de buurt. Echter, in alle casussen werd gesproken over het aspect van tijdsgebrek, middelengebrek en weinig mankracht waardoor de buurtplatformen niet zo functioneren als ze zouden willen.

Daarnaast lag het er aan hoe de buurtplatformen en andere actieve burgers in wijken hun tijd besteden. Zaken zoals het bijhouden van de openbare ruimte werden voor hun gevoel ook bij de burgers gelegd.

“Dan wordt er gesproken in termen van ‘eigenaarschap’ en ‘zelfbeheer’. Ik zeg steeds van jongens, ho. Ja, ik denk dat je een beetje verstand moet hebben van groenbeheer [...]

Wacht even voordat je bewoners met de snoeischaar de wijk instuurt.” (Participant C, buurtplatform)

Een ambtenaar gaf hierop als reactie dat er sprake was van een paradox. De gemeente moet niet in de kramp schieten om bewoners zelf veel te laten doen, maar bewoners moeten ook geen overheidstaken op zich nemen, zeker niet als het gaat om basisvoorzieningen zoals het netjes houden van de openbare ruimte.

Kortom, ambtenaren en de gemeente hebben soms een idealistisch idee over participatie (Hendriks & Dzur, 2021). Echter, in de praktijk zien burgers dat participatie niet alleen inhoudelijk strekt, maar ook naar het overnemen van basale overheidstaken zoals groenbeheer, waardoor het narratief dat participatie een schuilnaam is voor de wegtrekkende overheid onder het mom van termen als ‘eigenaarschap’ en ‘zelfbeheer’ voortborduurde. Deze narratieven treden in wisselwerking met elkaar omdat diverse taken voor buurtplatformen op één stapel worden gelegd, terwijl het verschil maakt of een buurtplatform gedwongen afval op straat weghaalt, of een daadwerkelijke stem heeft bij besluitvorming (Hendriks & Dzur, 2021).

In de onderstaande tabel zijn de visies uit het beleid en de politiek van de narratieven die in deze casus spelen weergegeven. De bovenstaande paragraaf wordt samengevat samen met co-creatie I in een samenvatting, en dan wordt de tabel ook aangevuld.

Tabel II

<i>Snijvakken</i>	Systeem- en leefwereld	<i>Managerialism</i> vs <i>collaboralism</i>	Representatieve- of doe-democratie	Kracht van de burger vs critici op het neoliberalisme
Beleid/politiek (deel I)	Een kloof	Streven naar gelijkwaardige samenwerking	‘Voor wie spreekt buurtplatform X?’	Zelfbeheer

Met opmerkingen [PR23]: Mooie resultaten, waarin je inzichten uit de literatuur goed verbind met de casus

4.2 Deelvraag I, deel II: Wat zijn bestaande narratieven die onder burgers, ambtenaren en een wetenschapper (mijzelf) bestaan over de participatie van buurtplatformen in Gaasperdam?

In deze sessie is ingegaan op de bestaande verhalen over participatie, naar aanleiding van de resultaten uit deel I van deelvraag I. Deze sessie was enkel met burgers. Op een later moment is er een ambtenarenvisie opgehaald, die in samenspraak met alle co-onderzoekers in deze paragraaf is verwerkt. Bij participatief actieonderzoek is het belangrijk dat de co-onderzoekers gezamenlijk kennis construeren (Schneider, 2012). Daarom zijn enkele dialogen die leidden tot relevante data ook meegenomen. Om zo dicht mogelijk bij de kennis en woorden van de co-onderzoekers te blijven, zijn de beschreven post-its door de co-onderzoekers als leidraad gebruikt. Deze thema's zijn verder geanalyseerd met behulp van de literatuur.

Drie van de vier spanningen uit het theoretische kade zijn beschreven. De spanning tussen critici van het neoliberalisme en de kracht van de burger kwam weinig terug. Daarom zijn elementen van de spanning waar passend verwerkt binnen de andere spanningen.

Huidige narratieven: Systemen en leven

Post-it I: '(Met de systeemwereld) wil ik zo min mogelijk te maken hebben.' (Co-onderzoeker B, buurtplatform)

Post-it II: 'Kloof leef/systeem is verkokering.' (Co-onderzoeker A, buurtplatform)

Post-it III: 'Kloof systeem- en leefwereld: vrijwilligers en beroepswereld verschillende belangen.' (Co-onderzoeker C, buurtplatform)

Een belangrijke reden om zo weinig mogelijk te maken te willen hebben met de systeemwereld dat de site van de gemeente bijvoorbeeld niet toegankelijk is voor anderstaligen. Co-onderzoeker B (buurtplatform) noemt daarom principieel niet op de site van de gemeente te kijken. Deze post-it is tekenend voor de kolonisatie van de systeemwereld in de leefwereld, omdat burgers in de leefwereld gedwongen worden hun weg te vinden binnen de systeemwereld (Habermas, aangehaald in Fleming, 2000). Het narratief zorgt ervoor dat co-onderzoeker B (buurtplatform) daadwerkelijk niet op de site van de gemeente kijkt, waardoor maar één bestuurslid van het buurtplatform gemeentezaken regelt en het buurtplatform mogelijk informatie mist.

De belangrijkste interpretatie van de systeem- en leefwereld is dat er een kloof tussen deze twee bestaat en dat het heel moeilijk is om vanuit de leefwereld in contact te komen met de systeemwereld. In post-it II en III herkennen alle co-onderzoekers zich. Een voorbeeld is dat een

buurtplatform al twee jaar probeert een informatiebord te krijgen om hun naamsbekendheid in de wijk te vergroten, maar dat het binnen de gemeente heel moeilijk is om in contact te komen met de afdelingen die daarover gaan.

Dit soort verhalen weerspiegelen de problemen waar burgers tegenaan lopen in de werkrelatie met de gemeente. Het dominante narratief van de ontoegankelijke systeemwereld leidt echter ook tot problemen op microniveau in de werkrelatie met ambtenaren, omdat burgers met wantrouwen naar ambtenaren kijken. Zo noemen de bewoners dat ze zich vanuit intrinsieke motivatie vrijwillig inzetten en de hele week werken, terwijl ambtenaren vanuit het systeem slechts tussen 9 en 5 werken.

Uit de toevoeging van co-onderzoeker C, de ambtenaar in sessie II, blijkt echter dat ambtenaren vaak meer werken dan alleen tussen 9 en 5 en juist proberen burgers dichter bij de gemeente te betrekken. In sessie II benoemen de mede-onderzoekers van de buurtplatformen ook de kant van het verhaal van de ambtenaren die zich inzetten.

Huidige narratieven: co-creatie, of 'voorgekookte schijn'?

Post-it: 'Co-creatie is niet van iedereen. Participatie wordt vaak opgestart en dan beslist de overheid.' (Co-onderzoeker C, buurtplatform).

Post-it: 'Co-creatie is voorgekookte schijn.' (Co-onderzoeker Cm buurtplatform)

De narratieven over een valse co-creatie houden sterk verband met het narratief van de kloof tussen de systeem- en de leefwereld. De co-onderzoekers noemen dat bij participatietrajecten door de systeemwereld vaak al beslissingen zijn genomen. Zo geeft co-onderzoeker B van een buurtplatform ter illustratie de participatieladder van Amsterdam, waarbij de eerste stap van participatie bewoners informeren is, terwijl de beslissingen al zijn gemaakt. Het narratief van co-creatie zorgt ervoor dat buurtbewoners denken dat ze beslissingsrecht hebben, maar wanneer dit in de praktijk niet het geval is, blijven bewoners gedesilluseerd achter en raken zij gefrustreerd. Deze bevinding is in lijn met de literatuur (Davies et al., 2011; Voorberg et al., 2015).

Wel is het buurtplatform van co-onderzoeker B de afgelopen maanden bezig geweest met een samenwerking met de gemeente in het invullen met maatschappelijke voorzieningen van een leegstaand gebouw. Wanneer ik hem vraag of hij wel het gevoel heeft dat hij daarin een echt co-creëert, zegt hij na aarzeling 'Ja'. Dit start een gesprek over de valkuilen van co-creatie, omdat co-onderzoeker B noemt dat hij in meerdere projecten actief bezig is met het betrekken van buurtstemmen buiten het platform in plannen van de gemeente. Het komt voor dat er weinig tot

geen bewoners naar zulke inspraakmomenten komen, of dit nu overdag is of 's avonds. De bewoners lichten toe dat sommige groepen niet komen, zoals jongeren en anderstaligen. Dit narratief medieert de motivatie van de buurtplatformen om zich in te zetten om deze groepen de volgende keer actief te betrekken bij inspraakavonden.

Daarnaast beïnvloedt het narratief ook de gemeente. Als zij merken dat het buurtplatform weinig mensen weet te betrekken, kan de gemeente ook de beslissingen meer naar zich toetrekken.

“Mensen zeggen wel dat ze komen als wij ze nodig hebben, maar dan komen ze uiteindelijk niet [...] Als er niemand komt naar inspraakmomenten krijgen wij vragen [van de gemeente], hoeveel mensen wij bereiken als platform, en wie wij representeren? Dat kan ervoor zorgen dat het de volgende keer moeilijker is om nog een inspraakmoment te organiseren.” (Co-onderzoeker B, buurtplatform)

Democratische legitimatie: ‘Voor wie spreek je?’

Post-it I: ‘Voor wie spreek je? ... Buurtplatform verbinden’ (Co-onderzoeker A, buurtplatform).

Post-it II: ‘Voor en met elkaar, hoe betrek je elkaars bubbels?’ (Co-onderzoeker A, buurtplatform).

In de vorige paragraaf is genoemd dat buurtplatformen vragen krijgen over representatie als zij weinig (verschillende) mensen bij inspraakmomenten weten te betrekken.

De buurtplatformen noemen dat hun achterban vaak groter is dan diegenen die komen naar bijeenkomsten waar ambtenaren bij zijn. Buurtplatformen zien zich als verbindende netwerken in de wijk, terwijl ambtenaren hen zien als representatieve vertegenwoordigers van de wijk. Co-onderzoeker B noemt dat hij door vragen over representatie soms in de verdediging gaat tegen de gemeente, omdat hij merkt dat de gemeente ook niet weet hoe ze andere doelgroepen moeten betrekken.

“Dan vraag ik aan ze: ‘Maar weten jullie wel hoe je jongeren [red. andere groepen] betreft?’”

Buurtplatformen in Gaasperdam navigeren in wijken met een diverse bevolkingssamenstelling en veel anderstaligen. Buurtplatformen kunnen niet meer dan hun best doen en problemen om bijvoorbeeld anderstaligen of jongeren te betrekken. Door weinig bezochte inspraakavonden en de vragen over legitimiteit die buurtplatformen daardoor kunnen verwachten, zijn buurtplatformen de volgende keer huiverig om nogmaals hun best te doen voor het initiëren van zo'n moment, zo wordt genoemd door co-onderzoeker B. Dit kan er mogelijk voor zorgen dat de gemeente meer beslissingen naar zich toetrekt, waardoor de burger en overheid verder uit elkaar komen te staan en de kloof wordt vergroot.

De co-onderzoekers lichten verder toe dat zij als doe-democratische buurtplatformen wel zoveel mogelijk openstaan voor verschillende doelgroepen (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023). Een interessante interactie over de uitdagingen die daarbij komen kijken volgt hieronder:

“Wij organiseren een maandelijks avond in het klaslokaal voor Ghanese mensen. Die wordt goed bezocht.” (Co-onderzoeker A, buurtplatform)

“Is die avond ook open voor andere gemeenschappen?” Co-onderzoeker B, en Co-onderzoeker C

“Nee.” (Co-onderzoeker A, buurtplatform)

“Is dat geen probleem?” (Co-onderzoeker C en Co-onderzoeker)

“Het is een eerste stap. Het is een fijne plek voor mensen om met elkaar te praten in hun eigen talen. Het is nodig dat ze welkom zijn. Het buurtplatform is door elkaar, maar ook voor elkaar. Zo is ons buurtplatform altijd open voor mensen die een gratis kopje koffie willen, maar dat zijn niet de mensen die je ziet bij activiteiten.” (Co-onderzoeker A, buurtplatform)

De co-onderzoekers constateren dat sommige gemeenschappen in zichzelf gekeerd zijn. De vraag wordt geopperd of het nodig is dat de mensen allemaal naar activiteiten gaan van het platform, als ze hun eigen momenten hebben zoals op dit soort avonden of in de kerk en moskeeën.

Het zou volgens de ambtenaar ook niet de verantwoordelijkheid moeten zijn van het buurtplatform om de hele buurt te vertegenwoordigen, maar hoofdzakelijk die van de gemeente. De co-onderzoekers komen tot consensus dat buurtplatformen als functie hebben dat ze verbinden

op een doelgroep-specifieke manier, en dat het prima is dat niet alle groepen naar activiteiten komen, als ze er maar wel zijn voor alle doelgroepen.

De buurtplatformen noemen de negatieve gevolgen van de vragen over representativiteit.

“Het feit dat we ons elke keer moeten bewijzen dat we vanuit een intrinsieke motivatie voor de hele buurt aan de slag gaan, en niet alleen voor onszelf, is schrijnend.” (Co-onderzoeker A, buurtplatform)

Het narratief van de verschillende legitimaties schaadt het vertrouwen van het buurtplatform in de gemeente, omdat hun werk in de gemeenschap niet wordt gezien. Buurtplatformen zijn meer dan alleen representatieve kartrekkers van inspraakavonden, vinden ze. Het narratief beïnvloedt ook het vertrouwen van de gemeente in het buurtplatform omdat ambtenaren representativiteit als een legitieme vorm van macht zien. Buurtplatformen zijn dat niet.

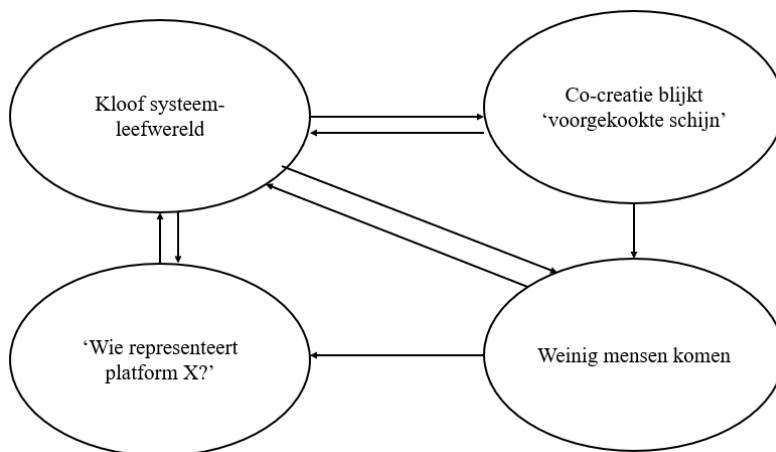
Conclusie

In dit deel is deelvraag I beantwoord, over de huidige narratieven en hoe die mediëren tussen burgers, ambtenaren en de gemeente. Uit de interviews blijkt dat de narratieven over de kloof tussen de systeem- en de leefwereld sterk leven onder zowel burgers en ambtenaren. Co-creatie I toont aan dat het narratief medieert in de werrelatie met de burger en overheid door wantrouwen te creëren van de burgers over de systeemwereld. Verder blijkt dat dit narratief ook breder ten grondslag ligt onder de andere narratieven, en andere narratieven beïnvloedt. Zo heeft het narratief co-creatie als gevolg dat burgers zich gedisillustioneerd voelen als een samenwerking beloofd wordt vanuit de systeemwereld (Davies et al., 2011), maar in de praktijk niet waar wordt gemaakt, omdat beslissingen van bovenaf al zijn genomen (*managerialism*) (Dzur, 2019). Daarnaast leven de gevolgen van het gemeentelijke narratief dat een buurtplatform representatief moet zijn, sterk onder de burgers. Buurtplatformen organiseren of initiëren ook graag inspraakavonden, maar zien hun taak als breder voor de gemeenschap en betrekken op andere manieren verschillende doelgroepen, en ervaren dat dat niet gezien wordt door het representatieve narratief, wat als ‘schrijnend’ wordt ervaren. Uit het narratief kracht van de burger versus critici op het neoliberalisme blijkt dat burgers wel graag meedoen aan besluitvorming en het organiseren van activiteiten, maar wantrouwen krijgen in de overheid als van hen verwacht wordt onder het mom van ‘zelfbeheer’ de openbare ruimte bij te houden, wat ook het wij/zij denken in termen als systeem- en leefwereld vergroot. Kortom, de huidige narratieven over participatie hebben niet alleen afzonderlijke gevolgen, maar versterken elkaar ook en het bredere wij/zij-narratief, wat

Met opmerkingen [PR24]: Hele heldere conclusie, mooi gedaan!

wantrouwen versterkt.

In de volgende figuur is grafisch het gevolg van de verschillende visies op buurtplatformen weergegeven: of het vertegenwoordigers zijn voor de gemeenschap (vanuit de gemeente) of mensen die gemeenschapswerk doen (vanuit de buurt), en dit narratief in verband staat met de eerder gevonden theoretische narratieven.

Figuur 1: *Inspraak*

Tabel III

<i>Snijvakken</i>	Systeem	Managerialism vs	Representatieve-	Kracht van de burger
<i>spanning</i>	- en	<i>collaboralism</i>	of doe-democratie	vs critici op het
<i>burger-</i>	leefwre			neoliberalisme
<i>ambtenaren</i>	ld			
Ambtenaren (deel I)	Kloof	Streven naar gelijkwaardige samenwerking	'Voor wie spreekt buurtplatform X?'	Ambtenaren idealistisch pragmatisch
Burgers (deel II)	'Kloof' wordt versterkt	'Schijnparticipatie' zorgt voor participatiemoehd	Continue verantwoording	Participatiemoehd door zelfbeheer

4.3 Deelvraag II: Wat voor mogelijke toekomstvisies kunnen we bedenken als basis voor nieuwe narratieven die participatie niet in de weg staan?

In co-creatie sessie zijn toekomstvisies voor buurtplatformen geïnventariseerd, als bodem voor nieuwe, pragmatische narratieven. Uit de sessie is gekomen dat om tot nieuwe narratieven te komen, de huidige narratieven eerst overboord moeten worden gegooid. Dit is verklaarbaar aan de hand van het onderzoeksinstrument Theory U. Door bestaande narratieven los te laten, kunnen deelnemers openstaan voor nieuwe perspectieven en creatieve oplossingen bedenken die niet zouden ontstaan binnen de beperkingen van de oude denkkaders Scharmer, 2018).

Daarom is de invulling van deze sessie: ‘Hoe zien buurtplatformen eruit als ze financieel onafhankelijk van de gemeente zijn.’ Hieruit blijkt dat het narratief dat buurtplatformen mede door de financiële onzekere werkrelatie met de gemeente het gevoel hebben niet vertrouwd te worden. Dit staat participatie in de weg.

Post-it I: ‘Buurtplatformen zijn verbindende factoren, inclusief, hebben zeggenschap, zijn aanjagers en zorgen voor gezelligheid.’ (Co-onderzoeker C, buurtplatform)

Post-it II: ‘Er zijn structurele overleggen met stakeholders, gemeentes en de buurtplatformen in de wijk waar het buurtplatform gelijkwaardig is.’ (Co-onderzoeker C, buurtplatform)

Post-it III: ‘Het buurtplatform is een belangrijke bron voor besluitvorming. Het is een verbindende sterke organisatie die nog beter het bewonersperspectief uitdraagt.’ (Co-onderzoeker D, ambtenaar)

De co-onderzoekers hebben een algemene visie van de buurtplatformen. Ze moeten in de toekomst gelijkwaardig zijn aan de gemeente, en buurtplatformen hebben de taak om (actieve) groepen in de buurt te verbinden.

“Een buurtplatform moet een doel hebben, net zoals een zwerm zwaluwen. Soms gaan er zwaluwen weg, maar in de loop van de tocht haken er ook meer zwaluwen aan. Het maakt niet uit of er buitenbeentjes zijn met andere meningen, als de groep maar vrede vindt in het opgaan van een bepaalde richting.” (Co-onderzoeker B, buurtplatform)

Post-it III stelt dat buurtplatformen het bewonersperspectief nog breder moet uitdragen. Dat sluit aan op het narratief van de vraagstukken van representativiteit die ambtenaren op burgers leggen (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023).

Echter, de ambtenaar voegt zich bij het nieuwe narratief van co-onderzoeker B en verandert het eigen narratief van het buurtplatform als een nog representatievere groep, naar het

narratief dat de buurtplatformen ook hebben: een buurtplatform als bron van informatie, die verbinden, openstaan voor iedereen maar niet representatief claimen representatief te zijn. Het buurtplatform is een stem in de wijk. Co-onderzoeker B benadrukt wel, en zoekt daarin de ambtenaar op in het midden, dat het belangrijk blijft om te praten over diversiteit en pluriformiteit in meningen.

Buiten spanningen omdenken

In deze paragraaf wordt een nieuwe narratief geïntroduceerd door co-onderzoeker B, van een buurtplatform dat al langer denkt over financiële onafhankelijke buurtplatformen. De reden hierachter is dat de financiering van de gemeente tijdelijk en onzeker is. Dit buurtplatform wil al gedurende een langere periode ondersteuning vinden om hen te helpen richting het doel van onafhankelijkheid. Dit idee staat niet alleen binnen Gaasperdam, ook een ander buurtplatform in Amsterdam-Zuidoost, Hart voor de K-buurt, heeft de visie om tegen het einde van 2024 financieel onafhankelijk te zijn van één pot geld, maar fondsen te hebben van zowel de gemeente, als het bedrijfsleven, om structureel gelden te ontvangen. Het narratief wordt enthousiast ontvangen door de overige co-onderzoekers, het andere bestuurslid en de ambtenaar.

“We bedelen nu elk jaar voor subsidie bij de gemeente. We weten nooit of we geld krijgen. Dat brengt veel onzekerheid met zich mee, zo kunnen we niet groeien.” (Co-onderzoeker B, buurtplatform, beaamt en herhaalt door Co-onderzoeker A)

Co-onderzoeker D vertelt dat vanuit het ambtenarenperspectief de continuïteit van de subsidies een hoofdpijndossier is, omdat niet de ambtenaren, maar de politiek beslist. Om de vier jaar is er een nieuw coalitieakkoord, waarna hoofdlijnen op het dossier democratisering opnieuw worden besloten. Bovendien hebben wisselende stadsdeelbestuurders ook verschillende visies.

“Het gebrek aan langetermijnvisie door het bestuurlijke klimaat en (daardoor) de programmagerichte ambtelijke uitvoering is voor jouw onderzoek ook één van de knelpunten, denk ik.” (Co-onderzoeker D)

De mogelijkheden van financiële onafhankelijkheid zijn divers en er wordt bijvoorbeeld gesproken over buurtplatformen als sociale ondernemers. Over dit narratief, dat van buurtplatformen als sociale ondernemers, wordt in de volgende paragraaf verder ingegaan.

“Wij (de gemeente) kunnen jullie helpen een stichting te vormen. We kunnen het mogelijk maken dat jullie op je eigen benen komen te staan en sociale ondernemers worden. Vorige week was ik in Rotterdam en daar hadden we het over sociale ondernemers. Mijn grootste les was dat je soms niet te veel moet sturen vanuit de

gemeente zoals we nu doen met buurtplatformen, maar dat de kansen buiten de gemeente liggen.” (Co-onderzoeker D, ambtenaar)

Kortom, de achterliggende reden voor de wens van financiële onafhankelijkheid is de onbetrouwbare financiële relatie met de gemeente. Het narratief dat de gemeente de buurtplatformen niet genoeg vertrouwt in een structurele financiering, medieert de relatie tussen het buurtplatform en de gemeente blijkt uit de co-creatie: de buurtplatformen gaan de gemeente minder vertrouwen, en denken zoals co-onderzoeker B serieus aan een onafhankelijk buurtplatform.

Hoe vormt deze toekomstvisie nieuwe narratieven?

Een financiële onafhankelijkheidspositie de relatie van de buurtplatformen ten opzichte van de overheid ten goede zou komen, en de spanningen tussen burger- en overheid grotendeels zou kunnen oplossen.

Het buurtbudget moet de hele buurt ten goede komen. In het nieuwe scenario is het platform een bron waar je informatie uit kan halen. Zorgen dat alle stemmen gehoord worden is dan de taak van de gemeente, noemt co-onderzoeker C, buurtplatform.

Daarnaast noemen de co-onderzoekers dat de samenwerking anders wordt met een onafhankelijk buurtplatform, omdat het buurtplatform dan niet meer wordt gezien als ‘die club vrijwilligers’, ligt co-onderzoeker A toe. Problemen zoals schijnparticipatie zouden echter kunnen blijven bestaan.

Bureaucratische problemen verdwijnen ook niet direct omdat buurtplatformen zich alsnog bezig kunnen houden met problemen in de openbare ruimte, zoals afval en groen. Als ze onafhankelijk zijn, is het niet noodzakelijk zo dat ze constructiever contact kunnen hebben met de gemeente.

Het narratief van de kracht van de burger zou ook veranderen, aangezien de burger dan niet meer een vrijwilliger is, maar een maatschappelijke onderneming. Ze zouden zichzelf een vergoeding kunnen aanbieden bijvoorbeeld, waardoor het werk niet meer gratis is.

Tabel III

<i>Snijvakken spanning burger-ambtenaren</i>	Systeem- en leefwereld	<i>Managerialism vs collaboralism</i>	Representatieve- of doe-democratie	Kracht van de burger vs critici op het neoliberalisme
Ambtenaren (deel I)	Kloof	Streven naar gelijkwaardige samenwerking	‘Voor wie spreekt buurtplatform X?’	Ambtenaren idealistisch pragmatisch
Burgers (deel II)	‘Kloof’ wordt versterkt	‘Schijnparticipatie’ zorgt voor participatiemoetheid	Continue verantwoording	Participatiemoetheid door zelfbeheer
Toekomstvisie: duurzame financiering (al dan niet onafhankelijk)	Moeilijkheid contact afdelingen blijft	Burger is partner, schijnparticipatie kan echter blijven	Buurtplatform blijft <i>outreachen</i>	Burger bepaalt en bewaakt eigen grenzen

Actie

De vervolgactie is om bij de volgende co-creatiesessie ook buurtplatformen van Amsterdam-Zuidoost-breed uit te nodigen. Dit is naar wens van de buurtplatformen. De aanwezigheid van meer ambtenaren zit er volgens co-onderzoeker D niet in, omdat de agenda’s in juni vol zitten. Ook wordt besloten dat ik als auteur van de scriptie een korte eindpitch van het onderzoek geef in de maandelijkse vergaderingen van buurtplatformen in stadsdeel Zuidoost, in augustus.

Conclusie

Kortom, het narratief dat buurtplatformen niet representatief zijn en dat dat wel moet, zit diepgeworteld in de ambtenaren. Anderzijds zorgt het narratief vanuit de gemeente ervoor, (in combinatie met het onzekere politieke klimaat), dat de buurtplatformen niet volledig vertrouwd worden om langdurig en structureel door de gemeente gefinancierd te worden. Dit zorgt voor de versterking van wederzijds wantrouwen en leidt ertoe dat om op nieuwe narratieven te komen, de oude narratieven overboord moeten worden gegooid en gedacht wordt richting emancipatie van de gemeente.

4.4 Deelvraag III: Wat is ervoor nodig om de eerste stappen te zetten richting deze toekomstvisie?

Financiële Duurzaamheid van Buurtplatformen

Deze sessie gaat inhoudelijk verder over duurzame financiering van buurtplatformen, bijvoorbeeld in de vorm van financiële onafhankelijkheid, ook met oog op landelijke politieke veranderingen die wellicht gevolgen gaan hebben voor de financiering voor democratisering.

Context windturbines

Waar de sessie plaatsvindt is het druk. Op de locatie van het buurtplatform wordt later op de avond een informatiemarkt georganiseerd over windturbines. Rondom heel Gaasperdam worden mogelijk door de gemeente zoekgebieden aangewezen voor bedrijven om windturbines te plaatsen. Het algemene sentiment is negatief, aangezien de eerste huizen op driehonderd meter van de mogelijke windturbines staan en bewoners daardoor gezondheidsklachten zouden kunnen ervaren.

Na afloop van de avond is er een moment om na te praten op de locatie van buurtplatform Gein. Vanwege veiligheidsredenen en het wantrouwen vanuit de gemeente jegens opstandige buurtbewoners wordt de locatie geïnspecteerd om te onderzoeken hoe en waar beveiligd kan worden. Dit toont het wantrouwen van de gemeente richting de bewoners, zoals benoemd wordt. Opnieuw wordt het vraagstuk van representatie genoemd: de buurtplatformen stellen dat bij dit soort avonden slechts een deel van de populatie komt die mogelijk last kan krijgen van windturbines. Veel mensen die er ook last van kunnen krijgen, komen niet, mogelijk omdat de voertaal Nederlands is. Dit versterkt voor de gemeente het idee dat weinig mensen, of slechts één doelgroep tegen de windturbines is, en versterkt het narratief van de kloof tussen de systeem- en leefwereld.

Het belang van financiële duurzaamheid wordt nogmaals geïllustreerd en alle participanten kunnen zich hierin vinden.

“Als je activiteiten hebt die stoppen omdat buurtbudgetten voor weken of maanden wegvallen, dan krijg je dat de zwerm [de mensen die zich aansluiten bij de missie van het buurtplatform] weer hun eigen leven gaat leiden.” (Co-onderzoeker B, buurtplatform)

Buurtplatformen hebben drie kostenposten: ten eerste de huur van een locatie (buurtplatform Gein in Gaasperdam is de enige met een tijdelijke locatie); ten tweede kosten voor vrijwilligersvergoedingen, zoals voor mensen die flyers rondbrengen; ten derde geld voor activiteiten, oftewel de buurtbudgetten.

De grootste schuringen in de werkrelatie met de gemeente ontstaan vaak rond de buurtbudgetten. Buurtplatformen hebben vaak een ander idee over de besteding van deze budgetten dan sommige ambtenaren. Platformen willen dat het geld naar netwerkversterking binnen de wijk gaat, terwijl ambtenaren soms meer sturen op het organiseren van feestjes en activiteiten.

“Er zijn al zoveel potjes bij de gemeente om geld voor activiteiten aan te vragen. Op deze manier zijn wij een verlenging van het subsidiebureau.” (Co-onderzoeker A, buurtplatform)

“Soms vragen mensen een groot bedrag aan en dan zeggen ze: ‘Het is toch niet jouw geld, het is ons geld! Kom op met dat geld!’ Dat gaan we niet doen, dan ben je gewoon onderling als bureaus aan het ruziën.” (Co-onderzoeker C, buurtplatform)

Door de sturende rol van de gemeente in de toewijzing van de buurtbudgetten voelen buurtplatformen zich gecontroleerd en gewantrouwd: ze ervaren geen echte co-creatie (Davies et al., 2011). Dit vergroot de wij/zij-gevoelens tussen buurtplatformen, buurtbewoners en ambtenaren, omdat bewoners veel tijd moeten investeren in het beheren van buurtbudgetten, wat hen het gevoel geeft dat ze taken van gemeentelijke subsidiebureaus overnemen, wat als belastend wordt ervaren (Hendriks & Dzur, 2021).

Praktische Overweging: Financiële Onafhankelijkheid als Financiële Duurzaamheid?

Buurtplatformen Gein en Nellestein zien financiële onafhankelijkheid door bijvoorbeeld het worden van sociale ondernemers in de praktijk minder zitten. Zij vinden dat de buurtbudgetten een mooie manier zijn om de buurtbewoners op een positieve manier aan de gemeente te binden. Met de lage participatiegraad in Gaasperdam zou het bovendien moeilijk zijn om met de huidige bezetting ondersteuning of fondsenwerving van buiten de gemeente te krijgen. Dit kan te wijten

zijn aan een gebrek aan sociale cohesie in de wijken, wat ook de betrokkenheid bij de buurtplatformen beïnvloedt.

“En in sommige buurten heb je al heel veel groepjes die precies weten hoe alles werkt, en die kennen ook heel makkelijk de subsidieregelingen. Dan denk ik, hé, er zijn meer dan X inwoners in wijk Y. Waarom is er geen sociale infrastructuur? En in andere wijken van Zuidoost wel.” (Co-onderzoeker D, ambtenaar)

Actie en Reflectie

De actie bij deze sessie richt zich niet op het veranderen van het dominante narratief van wantrouwen richting de gemeente, maar gaat over het versterken van buurtplatformen als randvoorwaarde om vervolgstappen te kunnen zetten. Zo wordt besproken dat buurtplatformen lokale media zoals AT5, Zuidoost&Meer of Radio Mart kunnen gebruiken om vrijwilligers in het zonnetje te zetten. Een andere optie is om op scholen kinderen bekend te maken met het platform en hen te laten brainstormen over buurtbudgetten. Reigersbos en Holendrecht hebben al dergelijke initiatieven geprobeerd, dus daar kunnen best practices worden geleerd. Ook werd het idee geopperd om op Instagram verhalen van vrijwilligers te delen via filmpjes.

Een terugkoppeling van sessie II is dat co-onderzoeker A ook het narratief van co-onderzoeker B overneemt: dat het buurtplatform een zwerm is en dat mensen kunnen aansluiten en weggaan wanneer ze willen, en dat meningsverschillen normaal zijn.

Conclusie

Uit deze sessie blijkt vooral dat het narratief dat de gemeente niet te vertrouwen is in het faciliteren van duurzame financiering voor buurtplatformen niet bijdraagt aan de participatiepraktijk, omdat burgers dan ook geen reden hebben om de gemeente wel te vertrouwen. Verder blijkt dat een eenduidige toekomstvisie moeilijk te realiseren is vanwege de pluriformiteit in visies: waar buurtplatform Reigers wel serieus nadenkt over financiële onafhankelijkheid als instrument om buiten het narratief van wantrouwen te veranderen, vinden buurtplatformen Gein en Nellestein deze mogelijkheid toch te onpraktisch. Dat een eenduidige toekomstvisie moeilijk te realiseren in de praktijk is, is ook een kritiekpunt van Kühl (2020) op Theory U, dus hier is verder niet meer inhoudelijk opgestuurd. Duidelijk is wel dat het narratief wij/zij dat zich uit in een financiële onzekere band, niet werkzaam is en dat alle buurtplatformen hiervan af willen.

De sessie sluit af met de constatering dat alle co-onderzoekers erg blij zijn dat ze door dit onderzoek de mogelijkheid hebben gekregen om over de toekomst van buurtplatformen te spreken in de context van Gaasperdam.

Met opmerkingen [PR25]: Dit laatste deel is toch wat minder, heeft minder diepgang dan deel 1 en 2. Misschien ook omdat de vraagstelling van de bijeenkomst zo praktisch was?

5. Conclusie

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de hoofdvraag: “Hoe kunnen samen met burgers, ambtenaren en de onderzoeker nieuwe narratieven gecreëerd worden die de democratisering versterken buiten de vastgestelde kaders van wetenschappers, ambtenaren en politici?” Bestaande narratieven vanuit bestuurskundige en de politicologie beïnvloeden de participatie van burgers namelijk negatief, en versterken zichzelf als actoren (Hendriks & Dzur, 2021; Davies et al., 2011; Strokosch & Osborne, 2019; Warren, 2017; Voorberg et al., 2015).

Daarom is het noodzakelijk om vanuit het perspectief van burgers nieuwe verhalen te ontwikkelen buiten de bestaande *master narratives* die hun participatie bevorderen in plaats van belemmeren, om de kwaliteit van samenleven rondom vraagstukken van actief burgerschap te bevorderen in buurten. Door participatief actieonderzoek is getracht om samen met burgers als co-onderzoekers oude narratieven en nieuwe narratieven over participatie te inventariseren.

In dit onderzoek zijn drie deelvragen behandeld. De eerste deelvraag luidde: “Wat zijn bestaande narratieven die onder burgers, ambtenaren en een wetenschapper (mijzelf) bestaan over de participatie van buurtplatformen in Gaasperdam?” Uit het onderzoek bleek dat, in lijn met de hypothesen uit het theoretische kader, deze spanningen bemiddelden tussen de burgers en de overheid, waarbij de gemeente een wantrouwen ontwikkelde over de participatie. Zij vonden dat de buurtplatformen niet inclusief genoeg waren omdat ze zagen dat het buurtplatform moeilijk buurtbewoners kon betrekken voor bijvoorbeeld inspraakmomenten. Daarbovenop leent het politieke en bestuurlijke klimaat zich niet voor beslissingen op de lange termijn, waardoor buurtplatformen onderworpen zijn aan discontinue financiering. Dit werd door de buurtbewoners ervaren als een gebrek aan vertrouwen, wat de kloof tussen beide partijen vergrootte. Kortom, de huidige verhalen over participatie hebben niet alleen op zichzelf staande gevolgen, maar versterken elkaar ook, wat bijdraagt aan het bredere wij/zij-narratief.

De tweede deelvraag was: “Wat voor mogelijke toekomstvisies kunnen we bedenken als basis voor nieuwe narratieven die participatie niet in de weg staan?” Om buiten de vastomlijnde kaders te denken, in lijn met de Theory U, is het belangrijk om niet alleen realistische, maar ook radicale toekomstvisies te verkennen (Scharmer, 2018). Daarom is ingegaan op de vraag: “Hoe zou een buurtplatform eruitzien zonder de gemeentelijke context, oftewel met financiële onafhankelijkheid als middel voor duurzaamheid?”, omdat een niet-duurzame financiële relatie het wij/zij-narratief vergroot. In de geleefde praktijk van Gaasperdam is er één buurtplatform daadwerkelijk serieus aan het nadenken over financiële onafhankelijkheid.

De derde deelvraag luidde: “Wat moet er gebeuren om stappen te zetten richting deze toekomstvisie?” Niet elk buurtplatform zag uiteindelijk heil in financiële onafhankelijkheid. Wel vond elk buurtplatform een financiële duurzaamheid wel noodzakelijk voor het goed functioneren van het platform als nieuw narratief. Dit toont aan dat in lijn met het onderzoeksinstrument Theory U, buiten vastomlijnde kaders gedacht moet worden om huidige narratieven bloot te leggen, die de basis vormen van het begin van het veranderingsproces.

Deze deelvragen leiden naar het antwoord op de hoofdvraag. Uit deze studie blijkt dat de *master narratives* aanzienlijke implicaties hebben voor de participatiepraktijk. Het overkoepelende narratief was de kloof tussen de systeemwereld als gemeente, en de leefwereld: de plek van de burgers (Habermas, aangehaald in Fleming, 2000). De burgers zagen dat dit narratief als gevolg had dat er vanuit de gemeente aan schijnparticipatie werd gedaan onder het mom van co-creatie. Bovendien werd vanuit de gemeente veel gevraagd aan burgers; burgers moeten hun legitimiteit verantwoorden en voelen zich verantwoordelijk voor het overnemen van bepaalde overheidstaken. Dit zorgde voor participatiemoedigheid en is in lijn met bevindingen in de literatuur (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023; Hendriks & Dzur, 2021).

Uit de theorie blijkt dat vaststaande narratieven nadelig zijn voor participatie (Hendriks & Dzur, 2021; Davies et al., 2011; Strokosch & Osborne, 2019; Warren et al., 2017; Voorberg et al., 2015). **Mijn bevindingen reiken echter verder, aangezien de narratieven niet alleen afzonderlijk gevolgen hebben, maar ze elkaar ook versterken. Met als concreet voorbeeld de niet-structurele financiering voor buurtplatformen, zorgen de narratieven voor wederzijds wantrouwen en een vergroting van het wij/zij-narratief vanuit de burgers.**

Beleidsmakers en bestuurders zouden moeten investeren in stabiele en duurzame financiering om de de werkrelatie tussen burgers en overheid te verbeteren, om participatie te versterken. Het is belangrijk dat de nieuwe verhalen gericht zijn op inclusiviteit, vertrouwen en langdurige samenwerking tussen de gemeente en actieve burgers. Bovendien zouden beleidsmakers en bestuurders het burgerperspectief meer moeten meenemen in het vormen van beleid over participatie.

Met opmerkingen [PR26]: Goed, dit had je nog wat meer aandacht mogen geven in deze conclusie, wat je onderzoek toevoegd

6. Discussie

De resultaten van het onderzoek bevestigen de spanningen die in mijn theoretisch kader werden beschreven, namelijk de gevolgen van de bestaande narratieven tussen overheid en burgers (Hendriks & Dzur, 2021; Davies et al., 2021; Strokosch & Osborne, 2019; Warren, 2017; Voorberg et al., 2015). Het participatieve actieonderzoek vult het bestaande hiaat op door specifiek te onderzoeken wat de gevolgen zijn voor burgers, door de ogen van de burgers. Het blijkt dat de narratieven zichzelf versterken en als actoren fungeren. Dit benadrukt dat vanuit beleid en politiek actief gelet moet worden op de aanwezige narratieven, om te voorkomen dat deze bij zowel burgers als de overheid worden versterkt.

Het huidige onderzoek kent ook beperkingen. Aangezien het participatief actieonderzoek is, was het doel ook om een actie op te zetten om die de laatste co-creatie te behandelen. Die actie zou het kristalliseren van de toekomstvisie zijn, van financiële duurzaamheid. Echter, niet elk buurtplatform had uiteindelijk dezelfde visie voor ogen. Dit toont de beperkingen van het onderzoeksinstrument Theory U aan: de moeilijkheid om één narratief uit meerdere visies te creëren (Kühl, 2020). Bovendien laat dit de moeilijkheid zien van participatief actieonderzoek, het is tijdsintensief en het opzetten van een actie en die te evalueren zoals de bedoeling is in participatief actieonderzoek (Cornish et al., 2023), kost teveel tijd in tien weken. Vandaar is de keuze gemaakt om de eindresultaten van het huidige onderzoek aan het einde van de zomer te presenteren aan de buurtplatformen in Amsterdam-Zuidoost, om het onderwerp onder de aandacht te houden.

De tweede beperking kwam uit het wantrouwen vanuit de gemeente in het buurtplatform die wordt getoond met vragen als 'Wie representeert buurtplatform X?' In Gaasperdam wonen bovengemiddeld veel Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond, en bovendien zijn er veel verschillen tussen de mensen binnen deze groep (AlleCijfers, 2024). Hoewel in het theoretische kader ook het narratief van de representatieve democratie is meegenomen, is niet specifiek in de literatuur onderzocht hoe de veelzijdige culturele diversiteit in wijken mogelijk een rol kan spelen in hoe politici en ambtenaren de buurtplatformen benaderen, en hoe deze culturele diversiteit zich mogelijk verhoudt tot de lage bezetting binnen de buurtplatformen. Het is echter voorstelbaar dat ambtenaren en politici vanwege oprechte zorgen buurtplatformen anders benaderen dan in wijken met een mindere culturele diversiteit. Bovendien bleek uit de resultaten dat de buurtplatformen allemaal wel actief streven naar het betrekken van zoveel mogelijk groepen: binnen de casus was het een veelbesproken onderwerp. Om de culturele

Met opmerkingen [PR27]: Goed punt

diversiteit wel mee te nemen in de onderzoeksresultaten, is tijdens het verzamelen van data uitgebreid gesproken over het betrekken van verschillende groepen bij het buurtplatform.

Toekomstig onderzoek zou zich kunnen richten op de rol van culturele diversiteit binnen wijken zoals Gaasperdam, en hoe dit het narratief van de representatieve democratie beïnvloedt.

Al met al bleek de participatieve uitvoering van onderzoek over het veranderen van narratieven erg nuttig in de praktijk. Dit onderzoek heeft het begin van nieuwe narratieven voorgesteld die zich richten op duurzaamheid en het opbouwen van wederzijds vertrouwen binnen participatiepraktijken. Aanbevolen is dat er vervolgonderzoek wordt gedaan over het uitbouwen van deze nieuwe narratieven, bij voorkeur aan de hand van een soortgelijke onderzoeksopzet: een participatieve constructie voor het effectief betrekken van burgerperspectief.

Kortom, sinds de overgang van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving is burgerbetrokkenheid een veelbesproken onderwerp (Ministerie van Algemene Zaken, 2013). Sindsdien zijn er bepaalde narratieven vanuit de wetenschap, beleid en de politiek van waaruit participatievraagstukken vaak worden benaderd. Mijn onderzoek toont aan dat deze narratieven niet positief zijn voor de participatiepraktijk omdat ze zich gedragen als actoren die zichzelf versterken en nadelige gevolgen hebben voor de participatiepraktijk en het vertrouwen tussen de burger en de overheid. Daarom is het belangrijk dat het burgerperspectief wordt meegenomen in politieke en beleidsmatige beslissingen over participatie, en in de wetenschap, zodat het wij/zij-narratief niet onbedoeld verergerd wordt. Dat zal de kwaliteit van samenleven in buurten ten goede komen.

Met opmerkingen [PR28]: En dat er bij het ontwerpen van beleid dus rekening wordt gehouden met bestaande en mogelijk nieuwe narratieven! Die les mist nog in de conclusie

7. Literatuurlijst

Aiken, M., & Taylor, M. (2019). Civic action and volunteering: The changing space for popular engagement in England. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 30(1), 15–28.

AlleCijfers.nl. (2024). AlleCijfers.nl. <https://allecijfers.nl/wijk/gaasperdam-amsterdam/>

Burns, D. (2007). *Systemic action research: A strategy for whole system change*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA84026929>

Cornish, F., Breton, N., Moreno-Tabarez, U., Delgado, J., Rua, M., Aikins, A. D., & Hodgetts, D. (2023). Participatory action research. *Nature Reviews Methods Primers*, 3(1). <https://doi.org/10.1038/s43586-023-00214-1>

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2017). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Los Angeles, CA: Sage.

Davies, J. S. (2011). The limits of post-traditional public administration: towards a Gramscian perspective. *Critical Policy Studies*, 5(1), 47–62. <https://doi.org/10.1080/19460171.2011.555682>

De Souza, X. (2008). Democracy as problem solving: Civic capacity in communities across the globe. *Choice/Choice Reviews*, 46(06). <https://doi.org/10.5860/choice.46-3484>

Dekker, P. (2019). From pillarized active membership to populist active citizenship: The Dutch do democracy. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 30(1), 74–85.

Dzur, A. W. (2008). *Democratic professionalism: Citizen participation and the reconstruction of professional ethics, identity, and practice*. Penn State Press.

Dzur, A. W. (2019). *Democracy inside: Participatory innovation in unlikely places*. Oxford University Press.

Eagleton-Pierce, M., & Knafo, S. (2020). Introduction: The political economy of managerialism. *Review of International Political Economy*, 27(4), 763–779. <https://doi.org/10.1080/09692290.2020.1735478>

Fleming, T. (2000). Habermas on civil society, lifeworld and system: Unearthing the social in transformation theory. *Teachers College Record*. <http://eprints.maynoothuniversity.ie/1058/1/HabermasTFleming.pdf>

Geissel, B., & Joas, M. (2013). *Participatory democratic innovations in Europe: Improving the quality of democracy?* Opladen: Barbara Budrich Publishers.

Geurtz, C., & Van de Wijdeven, T. (2010). Making Citizen Participation Work: The Challenging Search for New Forms of Local Democracy in The Netherlands. *Local Government Studies*, 36(4), 531–549. <https://doi.org/10.1080/03003930.2010.494110>

Graetz, F., & Smith, A. C. (2010). Managing Organizational Change: A Philosophies of Change Approach. *Journal Of Change Management*, 10(2), 135–154. <https://doi.org/10.1080/14697011003795602>

Hartman, C., & Tops, P. W. (2005). *Frontlijnsturing. Uitvoering op de publieke werkvloer van de stad*. Den Haag: Kenniscentrum Grote Steden.

Hendriks, C. M., & Dzur, A. W. (2021). Citizens' governance spaces: Democratic action through disruptive collective problem-solving. *Political Studies*, 70(3). <https://doi.org/10.1177/0032321720980902>

Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (2011). The constructionist analytics of interpretive practice. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The Sage handbook of qualitative research* (4th ed., pp. 341-357). Sage Publications.

Huybrechts, L. Hendriks, A & Martens, S. (2017) Counterfactual scripting: challenging the temporality of participation, *CoDesign*, 13:2, 96-109, DOI: 10.1080/15710882.2017.1309438

Igalla, M., Edelenbos, J., & van Meerkerk, I. (2019). Citizens in action, what do they accomplish? A systematic literature review of citizen initiatives, their main characteristics, outcomes, and factors. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 30(5), 1176–1194.

Jäntti, A., Paananen, H., Kork, A., & Kurkela, K. (2023). Towards interactive governance: embedding citizen participation in local government. *Administration & Society*, 55(8), 1529–1554. <https://doi.org/10.1177/00953997231177220>

Jaquet, V., Ryan, M., & Van Der Does, R. (2023). The impacts of democratic innovations. In *ECPR Press eBooks*. <https://doi.org/10.61675/ksby3068>

Kemmis, S. (2009). Action research as a practice-based practice. *Educational Action Research*, 17(3), 463–474. <https://doi.org/10.1080/09650790903093284>

Knibbe, M., & Horstman, K. (2019). Constructing democratic participation in welfare transitions: An analysis of narrative interactions. *Health Expectations*, 23(1), 84–95. <https://doi.org/10.1111/hex.12970>

Kühl, S. (2020). The Blind Spots in Theory U: The Reconstruction of a (Change-) Management Fashion. *Journal Of Change Management*, 20(4), 314–321. <https://doi.org/10.1080/14697017.2020.1744883>

Lindemann-Nelson, H. (2001). *Damaged identities, narrative repair*. Cornell University Press.

Lipsky, M. (1980). *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.

Lont, T. (2024). Tegen de grenzen van tijd werken.

Martinelli, F. (2013). Learning from case studies of social innovation in the field of social services: Creatively balancing top-down universalism with bottom-up democracy. In F. Moulaert, D. McCallum, A. Mehmood, et al. (Eds.), *The international handbook on social innovation* (pp. 346–359). Cheltenham: Edward Elgar.

Maxwell, J. A. (2013). *Qualitative research design: An interactive approach (applied social research methods)*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Mensink, W. (2017, 24 juli). Systeem- en leefwereld: hoe de kloof te dichten. *Sociale Vraagstukken*. <https://www.socialevraagstukken.nl/systeem-en-leefwereld-hoe-de-kloof-te-dichten/>

Michels, A., & Graaf, L. (2010). Examining citizen participation: Local participatory policy making and democracy. *Local Government Studies*, 36(4), 477–491. <https://doi.org/10.1080/03003930.2010.494101>

Ministerie van Algemene Zaken. (2013, 14 oktober). Troonrede 2013. Toespraak | Het Koninklijk Huis. <https://www.koninklijkhuis.nl/documenten/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013>

Nespor, J. (2000). Anonymity and Place in Qualitative Inquiry. *Qualitative Inquiry*, 6(4), 546–569. <https://doi.org/10.1177/107780040000600408>

Newman, J., & Tonkens, E. (2011). *Participation, responsibility and choice: Summoning the active citizen in Western European welfare states*. <https://doi.org/10.5117/9789089642752>

Palys, T. (2008). Purposive sampling. In L. Given (Ed.), *The SAGE encyclopedia of qualitative research methods* (pp. 697–698). Thousand Oaks, CA: Sage.

Parvin, P. (2020). The participatory paradox: An egalitarian critique of participatory democracy. *Representation*, 57(2), 263–285. <https://doi.org/10.1080/00344893.2020.1823461>

Røiseland, A. (2022). Co-creating democratic legitimacy: Potentials and pitfalls. *Administration & Society*, 54(8), 1493–1515. <https://doi.org/10.1177/0095399721110617>

Scarrow, S. E. (2001). Direct democracy and institutional change: A comparative investigation. *Comparative Political Studies*, 34(6), 651–665. <https://doi.org/10.1177/0010414001034006003>

Scharmer, O. (2020). Social Systems as If People Mattered Response to the Kühl Critique of Theory U. *Journal Of Change Management*, 20(4), 322–332. <https://doi.org/10.1080/14697017.2020.1744884>

Schmitz, G. (2013). Praten met elkaar en met de overheid. Essay over de communicatieve route naar vitale gemeenschappen. Peel en Maas: Gemeente Peel en Maas.

Schmitz, G., Van der Coelen, W., Ahaus, K., Hersevoort, A., & Van de Wetering, A. (2009). De ontwikkeling van een zelfsturende en vitale gemeenschap. Het brondocument. Helden: Gemeente Peel en Maas.

Schneider, B. (2012). Participatory Action Research, Mental Health Service User Research, and the Hearing (our) Voices Projects. *International Journal Of Qualitative Methods*, 11(2), 152–165. <https://doi.org/10.1177/160940691201100203>

Snel, E., Custers, G., & Engbersen, G. (2018). Ongelijkheid in de participatiestad: Stadsbuurten en burgerparticipatie. *Mens & Maatschappij*, 93(1), 31–57.

Staatscommissie parlementair stelsel. (2018). *Lage drempels, hoge dijken. Democratie en rechtsstaat in balans. Eindrapport van de Staatscommissie parlementair stelsel*. Amsterdam: Boom.

Stadsdeelbestuur Zuidoost. (2023). *Gebiedsopgaven Zuidoost 2024*. Geraadpleegd van Amsterdam.nl

Stapper, E. W., & Duyvendak, J. W. (2020). Good residents, bad residents: How participatory processes in urban redevelopment privilege entrepreneurial citizens. *Cities*, 107. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102936>

Strokosch, K., & Osborne, S. P. (2019). Debate: If citizen participation is so important, why has it not been achieved? *Public Money & Management*, 40(1), 8–10. <https://doi-org.vu-nl.idm.oclc.org/10.1080/09540962.2019.1654322>

Verhoeven, I., & Tonkens, E. (2011). Bewonersinitiatieven: Partnerschap tussen burgers en overheid. *Beleid en Maatschappij*, 38(4), 419–437. <https://dare.uva.nl/personal/search?identificer=3c3f625d-6123-46ff-976a-ed990e08f563>

Visser, V., de Koster, W., & van der Waal, J. (2023). Understanding less-educated citizens' (non)participation in citizens' initiatives: Feelings of entitlement and a taste for politics. *Current Sociology*. <https://doi.org/10.1177/00113921211024700>

Visscher, K., Hurenkamp, M., & Tonkens, E. (2023). The democratic potential of citizen initiative. *Politics of the Low Countries*.

Vrieling, M. O., & Van de Wijdeven, T. (2011). Ondersteuning in viere: Zichtlijnen in het faciliteren van burgerinitiatieven in de buurt. *Beleid en Maatschappij*, 38(4), 438–455. <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/ondersteuning-in-vieren-zichtlijnen-in-het-faciliteren-van-burger>

Voorberg, W., Bekkers, V., & Tummers, L. (2015). A systematic review of co-creation and co-production: Embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*, 17(9), 1333–1357. <https://doi.org/10.1080/14719037.2014.930505>

Von Hippel, E. (2007). Horizontal innovation networks – By and for users. *Industrial and Corporate Change*, 2(1), 1–2

Warren, M. E. (2017). A problem-based approach to democratic theory. *The American Political Science Review*, 111(1), 39–53. <https://doi.org/10.1017/s0003055416000605>

Werkman, R. A., & Boonstra, J. J. (2001). Action research as a method for improving the effectivity of change processes and stimulating learning in organizations: a case study. Paper presented at EGOS-colloquium 'The Odyssey of Organizing'.

8. Bijlages

8.1 Bijlage 1: Informed consent

Informatie voor deelname aan wetenschappelijk onderzoek

Participatie in Gaasperdam

Een onderzoek naar het veranderen van narratieven over participatie in Gaasperdam

Inleiding

Geachte deelnemer,

Met deze informatiebrief willen we u vragen of u wilt meedoen aan wetenschappelijk onderzoek. Meedoen is vrijwillig. U leest hier om wat voor onderzoek het gaat, wat het voor u betekent, en wat de voordelen en nadelen zijn. Wilt u de informatie doorlezen en beslissen of u wilt meedoen? Als u wilt meedoen, kunt u het formulier invullen dat u vindt onderaan dit document.

Stel uw vragen

U kunt uw beslissing nemen met de informatie die u in deze informatiebrief vindt. Daarnaast raden we u aan om op de website van de UvH de [veelgestelde vragen van deelnemers aan onderzoek](#) te lezen.

1. Algemene informatie

Dit onderzoek is goedgekeurd door de zogenoemde Ethische Commissie van de Universiteit voor Humanistiek. Een ethische commissie toetst of u als deelnemer juist wordt behandeld, of u de juiste informatie ontvangt en of er goed met uw gegevens wordt omgegaan. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Universiteit voor Humanistiek.

2. Wat is het doel van het onderzoek?

Het onderzoek gaat over het veranderen van verhalen die er nu zijn over participatie in Gaasperdam vanuit de wetenschap, naar verhalen vanuit de participanten in Gaasperdam zelf. Dus ik ga samen met mensen van buurtplatformen en ambtenaren participatie onderzoeken en samen gaan we de verhalen veranderen.

3. Hoe verloopt het onderzoek?

U wordt benaderd door Thirza Lont de onderzoeker, etc.

-we verzamelen gegevens over (bij welk buurtplatform u hoort/ bij welke wijk(en) de ambtenaar is aangesloten).

4. Welke afspraken maken we met u?

We willen graag dat het onderzoek goed verloopt. Daarom maken we de volgende afspraken met u :

- Uw aanwezigheid wordt verwacht door de onderzoeker bij bijeenkomsten die u heeft geaccepteerd, maar mocht u verhinderd zijn is dat geen probleem.
- U neemt contact op met de onderzoeker in deze situaties:
 - o U wilt niet meer meedoen met het onderzoek.
 - o Uw telefoonnummer, adres of e-mailadres verandert.

5. Wanneer stopt het onderzoek?

- a. U wilt zelf stoppen met het onderzoek. Dat mag op ieder moment. Meld dit dan meteen bij de onderzoeker. U hoeft er niet bij te vertellen waarom u stopt.
- b. Het onderzoek stopt om andere redenen
- c. Het onderzoek is afgerond

Wat gebeurt er als u stopt met het onderzoek?

De onderzoekers gebruiken de gegevens die tot het moment van stoppen zijn verzameld.

6. Wat doen we met uw gegevens?

Doet u mee met het onderzoek? Dan geeft u ook toestemming om uw gegevens te verzamelen, gebruiken en bewaren.

Welke gegevens vragen we aan u?

<Mail-adres gerelateerd aan uw functie/ mailadres van het buurtplatform>

<de verhalen die u verteld tijdens de co-creatiesessies>

Waarom verzamelen, gebruiken en bewaren we uw gegevens

We verzamelen, gebruiken en bewaren uw gegevens om de vragen van dit onderzoek te kunnen beantwoorden. En om de resultaten te kunnen publiceren.

Hoe beschermen we uw privacy?

Om uw privacy te beschermen geven wij uw naam een code. Als we uw gegevens verwerken, gebruiken we steeds alleen die code. Ook in rapporten en publicaties over het onderzoek kan niemand terughalen dat het over u ging. Namenlijsten worden tijdens het onderzoek op een beveiligde locatie bewaard.

Wie kunnen uw gegevens zien?

Sommige personen kunnen wel uw naam en andere persoonlijke gegevens zonder code inzien. Dit zijn mensen die contact met u moeten opnemen en het onderzoek moeten uitvoeren. Dit betreft in ieder geval de projectleider:

Thirza Lont.

Hoelang bewaren we uw persoonsgegevens?

We bewaren uw contactgegevens gedurende de uitvoering en publicatie van het onderzoek. Daarna wordt deze vernietigd, tenzij u expliciet toestemming heeft gegeven om bijvoorbeeld uw naam openbaar te maken. Na vernietiging van de contactgegevens kan niet meer achterhaald worden welke onderzoeksgegevens bij welke deelnemer hoorde. Om aan te kunnen tonen dat er daadwerkelijk personen aan het onderzoek hebben deelgenomen worden toestemmingsformulieren digitaal bewaard op een veilige locatie gedurende **maximaal 10** jaar. Deze zijn enkel voor de onderzoeker toegankelijk.

Hergebruik van onderzoeksgegevens

Onderzoeksgegevens zijn niet herleidbaar naar uw persoon en kunnen worden gedeeld met andere onderzoekers voor vervolgonderzoek, dan wel onderzoek in hetzelfde werkveld of voor onderwijsdoeleinden.

Wilt u meer weten over uw privacy?

- Wilt u meer weten over uw rechten bij de verwerking van persoonsgegevens? Lees dan de [Privacy Verklaring voor onderzoek](#) van de UvH.
- Heeft u vragen over uw rechten? Of heeft u een klacht over de verwerking van uw persoonsgegevens? Neem dan contact op met degene die verantwoordelijk is voor de verwerking van uw persoonsgegevens. Voor uw onderzoek is dat:

Thirza Lont

7. Heeft u vragen?

Vragen over het onderzoek kunt u stellen aan Thirza Lont.

8. Hoe geeft u toestemming voor het onderzoek?

U vertelt de onderzoeker of u de informatie begrijpt en of u wel of niet wilt meedoen. Wilt u meedoen? Dan vult u het toestemmingsformulier in dat u bij deze informatiebrief vindt. U en de onderzoeker krijgen allebei een getekende versie van deze toestemmingsverklaring.

9. Bijlagen bij deze informatie

- Contactgegevens
- Toestemmingsformulier

Afhankelijk van de doelgroep worden één of meer van de toestemmingsformulieren in de bijlagen gebruikt

Bijlage 1: Toestemmingsformulier deelnemer

Titel van het onderzoek: Verhalen rondom participatie in Gaasperdam

Leest u a.u.b. de tekst en vink vervolgens elk hokje aan!

Voor de deelnemer:

- Ik heb de informatiebrief gelezen. Ook kon ik vragen stellen. Mijn vragen zijn goed genoeg beantwoord. Ik had genoeg tijd om te beslissen of ik meedoe.
- Ik weet dat meedoen vrijwillig is. Ook weet ik dat ik op ieder moment kan beslissen om toch niet mee te doen met het onderzoek. Of om ermee te stoppen. Ik hoef dan niet te zeggen waarom ik wil stoppen.
- Ik geef de onderzoekers toestemming om mijn gegevens te verzamelen en te gebruiken. De onderzoekers doen dit alleen om de onderzoeksvraag van dit onderzoek te beantwoorden.
- Ik begrijp dat de verzamelde onderzoeksgegevens worden hergebruikt voor vervolgonderzoek dan wel onderzoek in hetzelfde werkveld of onderwijs. Deze gegevens zijn niet herleidbaar naar mij.
- Ik weet dat voor de uitvoering van het onderzoek sommige mensen al mijn gegevens kunnen inzien, zijnde mijn mailadres en mijn naam. Die mensen staan in deze informatiebrief. Ik geef deze mensen toestemming om mijn gegevens in te zien voor deze controle.

- Ik wil meedoen aan dit onderzoek.

Mijn naam is (deelnemer):

Handtekening:

Datum : __/__/__

Voor de onderzoeker

Ik verklaar dat ik deze deelnemer volledig heb geïnformeerd over het genoemde onderzoek.

Als er tijdens het onderzoek informatie bekend wordt die de toestemming van de deelnemer zou kunnen beïnvloeden, dan breng ik hem/haar daarvan tijdig op de hoogte.

Naam onderzoeker (of diens vertegenwoordiger): Thirza Lont

Handtekening:

Datum: __/__/__

<indien van toepassing>

Aanvullende informatie is gegeven door:

Naam:

Functie:

Handtekening:

Datum: __/__/__

* Doorhalen wat niet van toepassing is.

De bestanden met persoonsgegevens zijn opgeslagen op de R schrijf en worden verwijderd na het verwerken van de data.

8.2 Bijlage 2: Datamanagementplan

dA Data Management Plan created using DMPonline

Title: Het veranderen van narratieven over participatie in Gaasperdam

Creator: Thirza Lont

Affiliation: University of Humanistic Studies **Template:** 2. UvH template Masters **Project abstract:**

Over de geleefde praktijk vanuit burgerperspectief over participatie is amper onderzoek gedaan met burgers (Huybrechts et al., 2017). Dat perspectief mist in de literatuur over participatie, waardoor sommige auteurs de state of the art in twijfel trekken (Visscher, Hurenkamp & Tonkens, 2023; Hendriks, & Dzur, 2022). Ik ga samen met burgers narratieven over participatie uit de status quo kritisch analyseren, en nieuwe positieve narratieven genereren.

ID: 150948

Start date: 08-05-2024

End date: 28-06-2024

Last modified: 03-05-2024

Het veranderen van narratieven over participatie in Gaasperdam

Algemene kenmerken project

Vul de onderstaande tabel in voor de projectgegevens.

DMP template versie nummer	1.1 (niet veranderen!)
Project nummer (indien van toepassing)	
Titel van het project	Het veranderen van narratieven over participatie in Gaasperdam
Naam Research folder op de UvH R: schijf	Narratieven participatie Gaasperdam
Naam leerstoelgroep	Burgerschap en humanisering van de samenleving
Naam voorzitter leerstoelgroep	Thomas Kampen
Name scriptie begeleider	Pieter van Rees
Start datum scriptie onderzoek	08-05-2024
Geplande einddatum scriptie onderzoek	28-06-2024
Check datum scriptie begeleider	19-07-2024

Data verzameling

Voor de dataverzameling zal ik:

Nieuwe data gaan verzamelen

Bestaande data gaan gebruiken Bestaande data komt uit mijn stageonderzoek.

Wanneer je bestaande data hergebruikt, heb je daar toestemming voor van de data eigenaar

Ja en ik heb daar toestemming voor

Ik ben de eigenaar dus ik geef mezelf toestemming.

Ga je samenwerken met derde partijen tijdens de dataverzameling, zoals een zorginstelling en/of andere partijen die jou data verstrekken en heb je daarvoor goede afspraken gemaakt?

Nee, ik werk niet samen met derde partijen

Welke methode(n) ga je gebruiken voor de verzameling van nieuwe data?

Groepsinterviews (narratief) Participerende groepsinterviews

Vink de juiste opties aan en beschrijf welke instrumenten je gaat gebruiken voor de dataverzameling.

audio recording instrumentarium

Ik verwijder de audio gelijk als ik transcripten heb.

Data opslag

Beschrijf waar je de data opslaat, beginnend met de opslag bij de UvH.

Ik sla de audio eerst op de R schijf op, deze zullen nadat de transcripten zijn gemaakt verwijderd worden.

Welke type data ga je verzamelen, geeft bestandstype, format en grootte.

Bestands type	F		G
	ormat	rootte	
audio	p4	m	1
transcripten	ocx	d	000mb
informed consent formulieren	ocx	d	0mb

Moet je niet digitale data bewaren voor jouw onderzoek? Als dat zo is, beschrijf welke data, of het persoonsgegevens betreft en wie er toegang heeft tot die data.

De postsitsnotes/creatieve outlets van de sessies. Ik heb daar enkel toegang over, maar ik digitaliseer het wel en dan hebben de participanten hier ook toegang tot. Dit doe ik omdat ik actieonderzoek uitvoer, waarbij het belangrijk is dat ik niet de enige onderzoeker ben, maar de participanten ook. Dit zal echter alleen gaan over data die gaat over wat de participanten zien als bv de toekomst van buurtplatformen, niet data over wat zij zelf vinden van buurtplatformen bv. Dus niets persoonlijks.

Data analyse

Welke methode ga je gebruiken voor de data analyse?

Gezamenlijk analyseren, anoloog.

Welke software ga je gebruiken voor het verwerken, analyseren en visualiseren van jouw data?

Participanten en persoonsgegevens

Ga je gegevens van mensen verzamelen voor jouw onderzoek?

Ja

Werkgerelateerd mailadres en naam.

Lees alsjeblieft de Hoofdpijnen beleid op [deze pagina van het intranet van de UvH](#) en kruis de opties hieronder aan.

Ik zal mijn voorstel en het DMP bij de tweede lezer indienen voor ethische toetsing. Ik heb de Hoofdpijnen beleid gelezen en zal me daaraan houden.

Beschrijf de participanten in jouw onderzoek en geef aan of het een kwetsbare groep betreft.

Het zijn bestuursleden van buurtplatformen, en een groep ambtenaren (gebiedsmakelaars en projectleiders). En ikzelf ben als onderzoeker in dit design ook participant.

Welke persoonsgegevens ga je verzamelen? Vink aan en geef aan waarom je die data nodig hebt.

Contactgegevens beperkt (bijv. enkel naam, e-mail)

Welk recht heb je om de persoonsgegevens die je hebt aangevinkt te verzamelen?

Informed consent

Is er op enig moment in het onderzoeksproces een derde partij die door jou verzamelde persoonsgegevens bewerkt? Dan moet die partij een verwerkerovereenkomst hebben met de UvH. Geef de naam van de partij en de link naar de website.

Nee

Beschrijf hoe je de participanten registreert en hoe je de persoonsgegevens gescheiden houdt van de onderzoeksgegevens.

In een aparte map op de R:schrijf sla ik de persoonsgegevens op, en die map maak ik aan als ik ruimte aanvraag op de R:schrijf. In een andere map zitten de onderzoeksgegevens.

Informatie and toestemming

Beschrijf hoe je participanten informeert over het onderzoek en op welke manier je toestemming verkrijgt.

Informed consent formulier

Krijgen participanten of hun vertegenwoordigers een beloning voor het meedoen aan het onderzoek?

Nee

Worden participanten, of hun vertegenwoordigers 'gedebriefed' direct na afloop van de dataverzameling of aan het einde van het project. Zo ja, beschrijf op welke manier.

Ja

Ja ik vertel aan het einde van het onderzoek dat het klaar is, en deel mijn scriptie met de mensen.

Privacy and Beveiliging van persoonsgegevens

Wanneer je met hele grote datasets werkt, en systematisch, vaak automatisch persoonsgegevens verzamelt, zoals dat in het bedrijfsleven gebeurt, dan ben je verplicht om een zogenaamde Data Protection Impact Assessment te doen.

Is dit van toepassing op jouw onderzoek?

Nee

Beschrijf in de onderstaande tabel hoe je ervoor zorgt dat de rechten van de participanten worden gerespecteerd.

Recht van de participant	Overweging	Beschrijf hoe je daarvoor zorgt
Recht van inzicht	Wanneer een participant zijn/haar/hun/diens persoonsgegevens wil inzien, hoe zorg je dat dit op een veilige manier gebeurt?	Ze mogen mij benaderen (mail of telefoon) om hun gegevens in te zien.
Recht op rectificatie	Wanneer een participant aangeeft dat zijn/haar gegevens niet correct zijn, hoe zorg je voor aanpassing en hoe zorg je dat de persoon dat te weten komt.	Een participant mag mij benaderen (mail of telefoon) om gegevens te controleren.
Recht van bezwaar	Wanneer een participant bezwaar maakt tegen gebruik van zijn/haar persoonsgegevens, wat is jouw antwoord en hoe wordt dat gedocumenteerd?	Een participant mag zich altijd terugtrekken uit het onderzoek. Hun persoonsgegevens zullen niet worden gebruikt en daarover zal ik ze inlichten in mijn antwoord.
Recht om vergeten te worden	Hoe zorg je voor verwijdering van een persoons gegevens, indien hij/zij dat wenst?	Een participant mag mij altijd vragen hun gegevens te verwijderen.
Welke maatregelen neem je om de privacy van participanten te waarborgen?	Hoe zorg je ervoor dat onbevoegden niet de persoonsgegevens inzien van participanten?	De bestanden met persoonsgegevens zijn opgeslagen op de R schrijf en worden verwijderd na het verwerken van de data.

Data preservation

Welke data zullen deel zijn van jouw data package?

Documentation of the research process Audio files

Raw data

De niet persoonlijke notulen deel ik dus met de participanten in het kader van het democratiseren van mijn onderzoek

Bij afronden van het onderzoek ben je verplicht het data package over te dragen aan de UvH. Geef in onderstaande optie aan dat je dit ook daadwerkelijk hebt gedaan. Daarna kan je het DMP definitief afsluiten en opslaan in het data package als pdf.

8.3 Bijlage 3: opzet- en invulling co-creaties

Introductie sessies

Welkom allemaal bij mijn co-creatiesessie! Ik ben Thirza en ik studeer de master Burgerschap en Kwaliteit van Samenleven. Deze master gaat over hoe burgers zich organiseren in de participatiemaatschappij. De master duurt een jaar en ik ben nu bezig met mijn scriptie om deze af te ronden.

Ik wil kort de achtergrond van mijn scriptie toelichten. Zoals jullie weten heb ik tussen februari en april stage gelopen bij de gemeente Amsterdam, team democratisering. Tijdens mijn stage deed ik onderzoek naar de werkrelatie tussen buurtplatformen en gebiedsteams.

Tijdens dat onderzoek merkte ik echter dat ik sterk gestuurd werd door de literatuur over de relatie tussen burgers en overheid. Ik focuste op theorieën zoals de spanning tussen de doe-democratische legitimatie van burgerinitiatieven en de legitimatie van de representatieve democratie. Hierdoor raakte ik verstrikt in die kaders en werd deze benadering mijn waarheid. Bijvoorbeeld, in mijn interviews zocht ik specifiek naar vraagstukken rondom inclusiviteit en representativiteit binnen buurtplatformen.

Op een gegeven moment was ik bij een meeting van Socratic Design, en daar realiseerde ik me dat ik heel erg binnen bepaalde kaders naar mijn onderwerp keek. Is een van jullie weleens bij Socratic Design geweest? Mijn meetings lijken hier een beetje op, maar niet helemaal.

Voor mijn scriptie, waarbij ik nu niet meer als stagiair werk, wilde ik een vervolgonderzoek doen. Dit keer richt ik me op het versterken van buurtplatformen door buiten de bestaande kaders te denken en te kijken of we tot nieuwe narratieven kunnen komen.

Mijn onderzoek is participatief actieonderzoek. Dat betekent dat ik co-onderzoeker ben van mijn eigen onderzoek, en jullie zijn ook co-onderzoekers. Aan het einde van elke sessie trekken we samen conclusies over wat we hebben behandeld en wat de resultaten zijn. Ik zal de data niet zelf opnieuw interpreteren.

Het onderzoek doe ik voor mijn scriptie, wat betekent dat ik aan bepaalde kaders gebonden ben, zoals het zelf schrijven van de scriptie en het afronden vóór eind juni. Ik wil graag een veilige omgeving creëren waarin ieder antwoord goed is en iedereen vriendelijk en respectvol met elkaar omgaat.

Eten en drinken staan klaar, dus pak gerust wat je wilt. Ik heb opschrijfboekjes meegebracht. Je mag meeschrijven als je wilt, maar het is niet verplicht. Ik neem deze sessie ook op, dus ik heb sowieso alle informatie. Als je zelf mee wil schrijven en al interpretaties wil geven of aangeven wat je belangrijk vindt, kan ik dat meenemen in mijn onderzoek.

In totaal doen we drie sessies. Het thema van deze sessie is om samen te ontdekken wat de bestaande narratieven zijn over participatie in Gaasperdam.

Het programma ziet er zo uit: eerst gaan we vrij associëren. Ik stel een paar algemene vragen over buurtplatformen in de buurten, die we in de kring gaan beantwoorden. Tijdens en daarna kun je interessante dingen opschrijven en later in de sessie plakken we die op het bord. Ik doe ook elke ronde mee.

Daarna vertel ik over de vier narratieven die ik heb gevonden in wetenschappelijke en beleidsteksten over participatie. Vervolgens vraag ik wat jullie associaties zijn bij elk narratief. Het kan zijn dat deze narratieven niet echt spelen in de context van buurtplatformen in Gaasperdam, en dat is ook oké.

Daarna gaan we de post-its op het bord aan elkaar verbinden in combinatie met de post-its die we eerder hebben gemaakt over de plek van buurtplatformen in de buurt. Als we allemaal tevreden zijn met het eindbeeld, maak ik er een foto van en dat komt dan in mijn scriptie!

Sessie I: 3 uur

<i>Introductie + inloop (15 minuten)</i>	Uiteenzetten working practices zoals beschreven in methoden <ul style="list-style-type: none"> - Doel democratisch onderzoek beschrijven - Binnen de tijd af (28 juni) - Iedereen is aardig en respectvol tegen elkaar - Ik heb mueslibollen en krentenbollen en sap dat mensen gewoon mogen pakken
<i>Algemene buurtvragen (30 minuten)</i>	<i>Vrije associaties</i> ‘Wat betekent jouw wijk/Gaasperdam voor jou?’ ‘Waarom zet jij je in voor het buurtplatform?’ ‘Wat is de plek van de buurtplatformen volgens jou in deze wijk?’
15	Opschrijven op post-its
<i>Stukje plenair (20)</i>	Wat vond ik in mijn stageverslag, vier thema’s: Deze beschrijven en vragen <u>of mensen zich erin herkennen (niet reflexief luisteren).</u>

	<p>Hoe hebben deze narratieven uit de wetenschap, beleid en bestuur invloed op jouw participatiepraktijk?</p> <p>Ik bereid een korte makkelijke samenvatting voor uit mijn theoretische kader over de verschillende visies</p>
(20)	1)kloof systeem leefwereld
(20)	2)doe- en representatieve democratie
(20)	3)critici van het neoliberalisme ‘kracht van de burger’
(20)	4)samenwerken of expertkennis met burger als klant
<i>Tot patronen komen (10)</i>	<p>Aan de slag met post-its onder elk narratief!</p> <p>Verbinden met post-its van de buurt, in de praktijk deed vooral ik dat.</p>
<i>Afsluiting (10)</i>	<p>Iedereen bedankten</p> <p>Derde sessie datum prikken, inventarisatie wie er komt tweede sessie</p>

Sessie II: 2 uur

<i>Introductie + inloop (15 minuten)</i>	<p>Uiteenzetten <i>working practices</i> zoals beschreven in methoden</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doel democratisch onderzoek beschrijven - Binnen de tijd af (28 juni) - Iedereen is aardig en respectvol tegen elkaar - Ik zorg voor eten en drinken
<i>Sessie I samenvatten</i>	<p>Het voornaamste struikelpunt voor de buurtplatformen kwam toch terug op de relatie tussen de gemeente (het systeem) en de burger (de leefwereld) en bleef geduid worden in het discours ‘kloof systeem en leefwereld’. Of burgers daadwerkelijk samenwerkingspartners waren in co-creatie met de overheid hing in dit narratief ook samen met de kloof tussen de</p>

	<p>systeem- en leefwereld, omdat participatie in de systeemwereld al was besloten waardoor participatie voorgekookte schijn was. Ook werd de democratische legitimatie gepast in de kloof tussen de systeem- en leefwereld, omdat vanuit de systeemwereld vragen werden gesteld over representativiteit, terwijl buurtplatformen op een andere manier verbinding zochten met diverse gemeenschappen, zoals kopjes koffie aanbieden of avonden organiseren.</p> <p>(Illustreren met post-its die het hebben gemaakt in mijn onderzoek)</p> <p>è Als iemand anders die ook bij de vorige sessie was nog denkt dat ik iets mis, geef het door!</p>
<i>Toekomst 20 minuten</i>	<p><i>Vrije associaties: uitleggen wat we gaan doen met reflexief luisteren: mensen hoeven niet helemaal te herhalen wat die ander zei want ik transcribeer het met Microsoft word</i></p> <p>‘Hoe zien de buurtplatformen er in de toekomst uit?’</p>
<i>5: post it</i>	<i>Wat leukste idee?</i>
<i>10</i>	‘Hoe ziet de werkrelatie tussen de gemeente en het buurtplatform er in de toekomst uit?’
<i>5</i>	<i>Wat leukste idee?</i>
<i>10</i>	‘Wat is in de toekomst de plek van de buurtplatformen in de wijk?’
<i>5</i>	<i>Wat leukste idee?</i>
	Wat als buurtplatformen losstaan van de gemeentelijke context?
	<i>Coolste idee?</i>
<i>Leukste idee uitwerken</i>	In tweetallen iedereen het leukste idee wat die gehoord heeft uitwerken.
	Deze twee ideeën gooien we samen
<i>Conclusie</i>	Hoe nu verder, hoe ga ik dit uitwerken, zijn er nog dingen waar ik rekening mee moet houden?

Afsluiting 5

Thanks, derde sessie plannen?
Überhaupt wat gaan we doen in de derde sessie.
Zijn er nog unfinished dingen?
Ik wil dan eigenlijk mijn resultaten presenteren en
aan jullie vragen of er nog iets is wat je kwijt wil, deze
sessie kan dus ook korter, afhankelijk van de behoefte.
Ga ik een presentatie geven of niet?

Voor sessie III (3 uur) gold geen format. Hier is in discussie gepraat over de vorige sessie en in hoeverre de volgende visie haalbaar is.